KÜLTÜR VE SANAT DERGİSİ

kıyı

78

YIL: 7 ● EYLÜL 1992 ● 8000 TL.

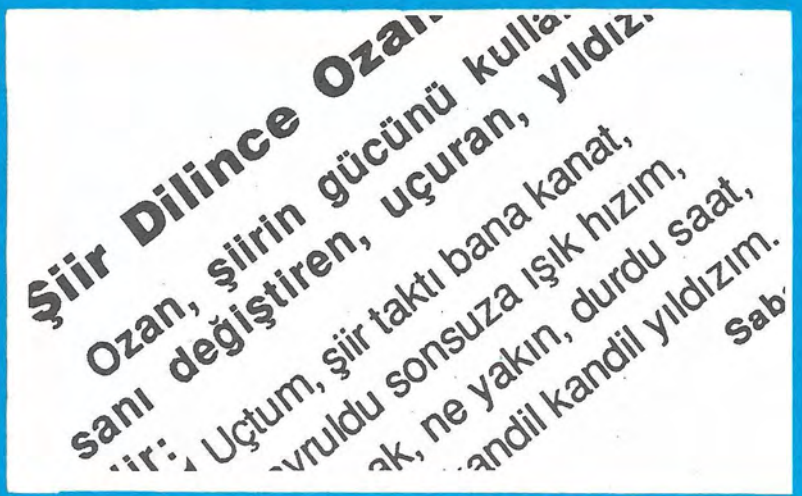

şiirin şiiri

bu sayıda: ● subutay hikmet ● arife kalender önel ● bekir semerci ● ismail gençtürk ● hasan akarsu ● ahmet özer ● osman bolulu ● suat kemal angı ● mustafa duman ● eşref karadağ ● jacques prevert (çeviren: kenan sarıalioğlu) ● ibrahim kuyumcu ● hasan hüsnü durgun ● gülseren engin ● m. mahzun doğan ● saliha yadigâr ● b. orhan atabaş ● mehmet başaran ● m. özer ciravoğlu ● savaş makili ● muzaffer uyguner ● benno pludra (çeviren: anna abak) ● adil salih ● hayati baki ● ahmet uysal ● betül tarıman

KIYI'dan

● Dergimizin öncülüğünde gerçekleştirilen; seçici kurulunu; **Baki Akgül, Mehmet Yaşar Bilen, İsmet Zeki Eyuboğlu, Subutay Hikmet, Ömer Kayaoğlu, Ahmet Özer, Gündoğdu Sanımer, Rasim Şimşek** ve **Naim Tirali**'nin oluşturduğu **Nabi Üçüncüoğlu Şiir Ödülü**'nü kazananlar belli oldu:

Osman Bolulu'nun YURT BOYU SEVİŞMEK / TAŞIN İYİSİ kitabına birincilik, **Abdülkadir Paksoy**'un USULCA kitabına ikincilik, **Ali Coşkun Hirik**'in AY ÜLKESİNDE DOLAŞAN SÖZLER kitabına da üçüncülük ödülü verildi.

Ödül alanları kutlar, yarışmaya katılan şairlerimize teşekkür ederiz.

● **Ahmet Özer** arkadaşımızın **"40'lı yıllardan 70'li yıllara GAZETELERİN SANAT YAPRAKLARI"** adlı yazıdizisinin, sevgili **Arslan Pulathaneli** ağabeyimizin son derece zengin arşivinden yararlanılarak gerçekleştirildiğini belirtmiştik. Dergimizi düzenli izleyemeyenler bu çalışmanın kaynakları konusunda zaman zaman bizlere mektuplar yazdılar. Bunca kaynak ne zaman, nasıl biriktirilebilmişti? Konuyu sevgili **Arslan Pulathaneli** ağabeyimizle görüşürken, dergimize şu açıklamayı yaptı: **"Yedek subaylığımın okul dönemi Ankara'da geçti. Bizler 20. dönem yedek subaylardık. O dönemde bir gün birden bütün yatakhanelerde arama yapılacak, denildi. Bizlere verilen ders kitaplarından başka dolaplarımızda bulunan tüm kitaplar, hatta üniversite öğretim üyelerinin ders kitapları bile alındı. Aldıkları kitapların üzerine yaka numaralarımızı yazmışlardı. Benim de Ziya Osman Saba'nın 'Sebil ve Güvercinler' ile Yaşar Nezihi Bükülmez'in 'Feryatlarım' adlı kitaplarımı aldılar. Bu arada biriktirdiğim tüm ULUS SANAT YAPRAKLARI da gitti. Yıl: 1944. Arşivimdeki eksik sayılar orda yitip gidenlerdir.**

Ekmeğin karne ile satıldığı yıllar. O yıllarda yakınımız emekli bir albay'ın evine çıkardım. Gazetelerin o sayfalarını da bırakacak bir yerim olmuştu. Okul sonrasında, Sarıkamış'a kura çektim. Oranın gazete bayii Ragıp Çalkavur adlı bir adamcağızdı. Gazeteleri ondan alır, sanat yapraklarını biriktirirdim. Ordan Hasankale'ye gidince gazete alamaz olum. Sayfaları da o yıllardan sonra izleme olanağım olmadı.

Trabzon'a döndüğümde de, bu tutkumu sürdürdüm. Bu sayfalar edebiyattaki gelişmeler konusunda bana son derece yararlı olmuştur. O yıllarda gazeteler vapurla bizlere ulaşırdı. Bir iki gün, hatta üç gün gecikmeli gelirdi.

Gün geldi yıllardır biriktirdiğim bu safyaların okurlarımızın bilgisine sunulması istenildi. Bu işi Ahmet Özer arkadaşımız gerçekleştirdi. Ben de emeğinin karşılığı olarak, bu sayfaları ona armağan ettim. Onun Kıyı'yla bütünleşen arşivinde bu sayfaların daha uzun yıllar yararlı olacağına inanıyorum. Nitekim yazının yayımlandığı sırada aldığımız mektuplar, bu konuda yıllardır yaptığım işin boşa gitmediğini kanıtladı. Bu açıdan kıvanç duyuyorum. Daha nice özgün konularda okurlarımızı yararlandırmak amacındayım. Dergimiz Kıyı'nın bu konudaki çabalarına da içten teşekkür ederim."

Biz de sevgili **Arslan Pulathaneli** ağabeyimize dergimize her dönemde yaptığı katkılardan dolayı biz de teşekkür ederiz. Kültür ve sanat alanında **Trabzon**'un böylesine bir değere sahip olmasını, bir bahtiyarlık sayıyoruz.

● Dergimizin yazı işleri yönetmenliğini bu sayımızla birlikte arkadaşımız **Melih Sefa Ertüzün** yürütecek. Daha öncelerden bu görevi üstlenen şair arkadaşımız **Gündoğdu Sanımer**, dergimizin Genel Yayın Yönetmenliğini, **Arslan Pulathaneli** de Genel Yayın Yönetmeni Yardımcılığını sürdürecek. Değerli arkadaşlarımıza yeni görevlerinde başarılar diliyoruz.

78 aydır sizlerle birlikteliğimizin daha nice aylar sürmesi dileğindeyiz. Yaptığımız düzenlemelerle dergimizi her ayın ilk günü okurlarımıza sunmak amacındayız. Birkaç sayıdır süren bu çabamızı bundan böyle de sürdürmeye kararlıyız.

● Sanat danışmanımız şair **Ahmet Özer, Kıbrıs**'tan döndü. **Özer**'in **Kıbrıs**'ta kaldığı günlerdeki çok yönlü izlenimlerini ekim sayımızın **'atardamar'** bölümünde yayımlayacağız. **Türkiye**'nin ötesinde, Türk dilinin içinde soluk alan Kıbrıslı sanatçıların ürünlerine de yakın bir zamanda yer vermek amacındayız.

● Dergimiz şairlerinden, yaşamını **Almanya**'da sürdüren **Sıtkı Salih Gör**'ün yeni şiir kitabı yayımlandı: KEHRİBAR VE TUĞRA. Öyküleri de kitaplaşan ve bir bölümü Almancaya çevrilip yayımlanan şairin bu altıncı şiir kitabı.

● Araştırmacı - yazar arkadaşımız **İ. Gündağ Kayaoğlu**'yla İnter / Star'da bir söyleşi yer aldı. Osmanlı'nın son yıllarıyla, yeni yazının kabul edildiği dönemde, halkın kültürel düzeyini yükseltmek amacıyla pek çok kişiye hazırlattırılan alfabeleri yıllardır, büyük bir özveriyle edinip biriktiren **Kayaoğlu**'yla konu üzerine yapılan söyleşide, sözkonusu alfabeler de görüntülü olarak yer aldı.

Yitirdiklerimiz

● **"Yedi Meşaleciler"**in son temsilcisi şair ve yazar **Cevdet Kudret** 10 Temmuz günü 85 yaşında aramızdan ayrıldı. Edebiyatın her alanında ürün vermiş olan **Cevdet Kudret**'in **"Abdurrahman Nisari"** takma adıyla yayımladığı ders kitapları ona geniş bir ün kazandırmıştı.

● Tiyatro ve sinema adamı, **Yavuzer Çetinkaya**, 21 Temmuz günü geçirdiği kalp krizi sonucu öldü. 1948 yılında **İzmir**'de doğan **Çetinkaya, 1980 Abdi İpekçi Röportaj Ödülü, 1992 Sinema Yazarları Mevsimin En İyileri** listesinde **"En İyi Yardımcı Oyuncu"** ödülü, **Savaş ve Doğum** adlı kitabıyla, **1992 Haldun Taner Öykü Ödülü**'nü kazanmıştı.

● Tiyatro ve sinema oyuncusu, operet sanatçısı **Toto Karaca**, 22 Temmuz günü **İstanbul**'da öldü. 1912'de **İstanbul**'da doğan **Toto Karaca**, 12 yaşında **İrma Toto** adıyla sahneye çıkmıştı.

● Ekim sayımızda buluşmak dileğiyle, tüm okurlarımıza sağlıklar, başarılar, esenlikler...

Kurucusu: **Ahmet Selim TEYMUR**

Sahibi: Kuzey Gazetecilik Matbaacılık ve Ambalaj San. A.Ş. Adına
M. Naci ÖZKAN

Genel Yayın Yönetmeni : **Gündoğdu SANIMER**
Genel Yayın Yönetmen Yardımcısı : **Arslan PULATHANELİ**
Sanat Danışmanı : **Ahmet ÖZER**
Yazı İşleri Yönetmeni : **Melih S. ERTÜZÜN**
Dizgi : **İsmail FANDAKLI**
Kapak, İç Düzenleme, Görsel Dnş. : **M. Reşat SÜMERKAN**
Film - Montaj : **Ahmet ÖZKAN**

Baskı: **sakarya matbaacılık** Kunduracılar Cad. No.: 42 / D
Tel.: (03) 21 72 32 Fax: (03) 21 91 59 61200 - **TRABZON**

Abone Koşulları : **Yıllık: 80.000 TL.**
Yurtdışı Abone : **50 DM**
Yazışma Adresi : **P.K. 183 - TRABZON**
Ederi : **8000 TL. (KDV Dahil)**
Aylık Dergi

Abone ederinin, Gündoğdu SANIMER adına 731607 numaralı postaçeki hesabına yatırıldıktan sonra, dergi adresine bilgi verilmesi rica olunur.

Gönderilen ürünlerin daktiloyla yazılması rica olunur.
Ürünler yayınlansın, yayımlanmasın geri verilmez.
(P.K. 183) Kod No.: 61001 - TRABZON

şiir üzerine derlemeler* /2

● Derleyen: **Subutay HİKMET**

● - Şiir, dilin kendisini aşma çabasıdır. Şiir, kendi başına yükselen dildir. (s.26)

● - Şiir, insanın kendisini aşarak gerçekten ne olduğunu anlayabilmesine yardım edebilecek birkaç kaynaktan birisi olmayı sürdürecektir. (s. 28)

● - Şiirsel yaratış, dile saldırı ile başlar. Sözcükler önce tahrip edilir. Şair onları alışılmış bağlantılarından koparıp alır. Konuşma dilinin şekilsiz dünyasından şair tarafından ayırılan sözcükler, sanki yeni doğmuşcasına, biricik hale gelirler. Ardından gelen ikinci aşamada ise, şair sözcükleri geriye döndürür. Şiirin içinde bu iki karşıt olay ve güç birarada yaşar. (s.29)

● - Şiir biricik ve özgün bir yaratıştır. Ancak aynı zamanda da, okuma, söyleme yani "katılım"dır. Şiiri yaratan şairi ise, onu yeniden yaratan da okuyucularıdır. Şair ve şiir okuyucusu tek bir gerçeğin iki hareket noktasıdır. bu iki hareket noktasının ortasında parlayan bir kıvılcımdır şiir. (s.29)

● - Şairin dili, nasıl ve ne olursa olsun, birlikte yaşadığı insanların dilidir. Şairle birlikte yaşadığı insanların arasında karşılıklı bir etkileşim ve sürekli bir değiş - tokuş vardır. (s.30)

● - Şiir; toplumun yaşayan dili, bu dilin efsaneleri, düşleri, derin arzuları, yani dilin en güçlü ve gizli eğilimleri tarafından beslenir. İnsanları oluşturan şiirdir. Çünkü şair dilin ardından giderek onu bulur ve bu berrak kaynaklardan içerek susuzluğunu giderir. (s.31)

● - Şiir, toplumla şair arasında kedinden geçiştir. Şiir, üzerimizdeki örtüyü kaldırıp bize ne olduğumuzu gösterir ve bizi gerçekte olduğumuz şey olmaya çağırır. (s.31)

● - Şair, birlikte yaşadığı insanların dilinden şiire doğru gider. Şairin ürünü şiir, göz açıp kapayana kadar, kaynağına geri dönerek herkesin ortak malı haline dönüşür. Şairle toplumu arasındaki ilişki kendiliğinden ve organiktir. (s.32)

● - Şiir değişir. Fakat şiirin gelişmesi veya gerilemesi söz konusu olamaz. Gelişen veya gerileyen şiir değil toplumlar olabilir. (s.34)

● - Şair, sözcüğünü bulur bulmaz tanır. Çünkü sözcük zaten kendisi içindir. Ve kendisinin içindedir. Ve şair de sözcüğün içindedir. Şairin sözcüğü, kendi varlığıyla iç içedir. İç içe geçmiştir. Şair, sözcüğün kendisidir. Şiirin yaratılış anında varlığın en gizemli kısımları bilincin yüzüne çıkar. Yaratış, hiçbir şekilde bizden ayrılmayacak sözcükleri ortaya çıkarmaktır. (s.35)

● - Şiir, gerekli olan ve yeri başkalarıyla asla doldurulamayacak sözcüklerden oluşur. Yaratılmasından sonra bir şiiri düzeltmek işte bu yüzden alabildiğine zordur. Her düzeltme bir yeniden yaratış ve iç dünyamıza geri dönüştür. Şiirin bir başka dile çevrilmesindeki olanaksızlık da bundan kaynaklanır. (s.35)

● - Şiirin her bir sözcüğü biriciktir. O sözcüklerin benzer anlamları yoktur. Biriciktirler ve yerlerinden kımıldatılmazlar. Şiirin bütününü yaralamadan bir tek sözcüğü yaralamak, bütünlüğü bozmadan bir tek virgülün yerine değiştirmek olanaksızdır. Şiir, yerleri değiştirilemez organları olan bir canlıdır. Bu nedenle de, gerçek ve başarılı çeviri şiiri yeniden ve ilk kez yazmak olabilir ancak. (s.36)

● - Şairin zenginliği ölü sözcüklerde değil, yaşayan sözcüklerdedir. Bireysel dil, aslında, şair tarafından biçimi değiştirilen veya sırları ortaya saçılan ortak dilin kendisidir. (s.36)

● - Şairin sözcüğü aynı zamanda toplumunun sözcüğüdür veya bir gün öyle olacaktır. Şair dönüştürür, yeniden yaratır, dili durulaştırır ve sonunda onu toplumuyla paylaşır. Fakat sözcüğün şair tarafından durulaştırılması sözcüklerin şaire değil, şairin sözcüklere hizmet etmesidir. (s.36)

● - Şiir; bir haykırışın söylemediği şeyi söylemekte olan ağzı dinleyen kulaktır. Acılı ve coşkulu bir çığlık, bizi yaralayan veya mutlu eden bir şeyi işaret eder, fakat onu saklar. "İşte orada" der fakat "kim" ve "ne" olduğunu söylemez. İşte şiir; haykırışın, adlandırmaksızın işaret ettiği şey üzerindeki giz perdesinin çekilip alınmasıdır. (s.37)

● - Sözcükler, anlatım aracı olarak bizlere hizmet ettiklerinde kötürümleşirler. Oysa, sözcük şaire hizmet etmez, sözcüğün hizmetinde olan şairdir. Şair, böylece, sözcükleri, doğalarındaki zenginliğe geri gönderir, onlara varoluşlarını geri verir. Böylece dil, şiir sayesinde özgün durumunu geri kazanır. Dili durulaştırmanın anlamı, şairin amacıdır. Dili özgün noktasına kavuşturmaktır. (s. 37-38)●

(*) Octavio Paz; Yay ve Lir-1, Şiir Nedir?, Armoni Edebiyat kuramları: 1, İstanbul, Nisan 1991, Çeviri: Ömer Saruhanlıoğlu.

çifte koşmuşsun yüreğini

Arife Kalender Önel

Bugün eşkiyadır yürek
Bakmayın yüzümün durgun sularına
Ateşler çoğaltırım
Çiğliğidir gece ortasında
Başaklarımın
Harman yangınında...

Ellerimiz hüzünlerde birleşir
Ağzı yok, sesi yok, gözü yok
Dibine akan gözyaşları ortaktır
İnsanlar ağlayınca...

Yanan harmanlardan sonra
Çifte koşmuşsun yüreğini
Ayrık otu musun yoksa?..

poyraz köyünden köy enstitülerine

● **Bekir SEMERCİ**

Eğitimci **Nazif Evren, "Poyraz Köyünden Köy Enstitülerine"** adlı pedagojik belgelerle yüklü değerli bir kitap yayınladı. 1940'ta açılan **Savaştepe Köy Enstitüsü**'nde **Nazif Evren** Eğitmen şefiydi. Kuruluşlarını tamamlayan **Köy Enstitüleri** yeni açılanların yerleşim binalarını yapmak için biribirlerine yapıcı ekipleri yollardı. **Çifteler Köy Enstitüsü** de **Savaştepe**'ye bir yapıcı ekibi yolladı. Ben de bu ekibin içindeydim. Enstitü'nün ilk yerleşim binaları olan okul, mutfak - yemekhane, hamam - depo, yönetici binalarını, **Savaştepe**'nin öğretmenleri, öğrencileri, ustaöğreticiler ve eğitmenleriyle beraber yaptık. **Nazif Evren** öğretmen okulu çıkışlı olmasına karşın köylü çocuklarını okumasızlıktan kurtarmak, köylüye yeni bir üretici davranışı kazandırmak için girişilen **KÖY EĞİTİM SEFERBERLİĞİNİ** benimsedi. Yazın yakıcı sıcağında fakülte çıkışlı öğretmenler gibi şemsiye altında oturmadı. Sabah eğitmenleriyle ders yaptı. Öğleden sonraları da yapı işlerinde çalıştı. Meğer o da bizim gibi köylüymüş.

1941 yılında **Nazif Evren Çifteler Köy Enstitüsü**'nde Eğitimbaşımız ve küme öğretmenimizdi. Meslek derslerimize girerdi. Derslerine çok hazırlıklı gelirdi. Kendisinden çok yararlanırdık. Çok okuyan bir öğretmendi. Bize de okuturdu. Enstitünün tarım, yapı, işlik, tuğla, fırın, yatakhane, derslik, değirmen gibi kullanılan yerlerini her gün kontrol ederdi. Zayıf öğrenciler için **RASYON** diye bir beslenme düzeni kurmuştu. Ayrı masalara oturan zayıf öğrencilere pirzola, börek, tatlı gibi besinler yedirtirdi. İş gören öğrencilere de ara beslenme olarak ayran, ekmek, yumurta verilirdi. Bu tür işlerde müdürümüz **Rauf İnan**'ın da büyük payı olduğu unutulamaz.

1943 yılında **Çifteler Köy Enstitüsü**'nü bitirdiğimizde bir iftiraya uğradık. Bu iftira düzenbazları, o günden bugüne değin **KÖY ENSTİTÜLERİNİ YIKTILAR.** Ama bir türlü öfkelerini alamadılar. Hâlâ da kinlerini sürdürmektedirler. Ezberci eğitimleriyle, dışarıya dayalı ekonomileriyle bir iflas'ın içinde olduklarını kabul edip üretici eğitimin sınavını dünyaya veren KÖY ENSTİTÜLERİni yeniden açmaya yanaşmıyorlar. şunu açıkça söyleyelim ki KÖY ENSTİTÜLERİni açmamak ülkenin felâkete gitmesine göz yummak demektir. Gelelim iftiraya uğratılmamızın nedenine:

Nazif Evren, "Çifteler Olayı" diye adlandırılan komünistlik yaygarasını kitabında şöyle özetler: 1942 - 1943 ders yılında son sınıf öğrencileri sınavlarını verdi. Öğretmen oldu. Çok başarılılar **Yüksek Köy Enstitüsü**'ne seçildiler. Bir kısmı da seçilemedi. Enstitüde **"ders dışı özgür kitap okumayı gereksiz bulan"** bir öğretmen **Yüksek Köy Enstitüsü**'ne seçilemeyen birkaç öğrenciyi kandırır, çok ileri durumda olan öğrencilerin listesini yapar, **"bunlar komünisttir"** diyerek valiliğe şikâyet ettirir. Enstitüye polis gelir, öğrencilerin üstü başı, bavulları aranır. İçlerinden meslek kitapları, Gökbörü, Varlık dergileri, Tonguç'un, Halil Fikret'in kitapları, Baraganın Dikenleri, Emil, Sarı Esirler çıkar. İftiraya uğrayan öğrenciler mahkemeye verilir. Aklanırlar. Bu öğrencilerimin kimisi yazar oldu, Türk kültürüne çaplı kitaplar yazdılar. Kimisi öğretmen oldu değerli insanlar yetiştirdi. Kimisi müfettiş oldu öğretmeni işbaşında yetiştirdi. Hukukçu olanlar da garibanların haklarını savundu. Bunlardan daha üstünü de hepsi çocuklarını okuttu, memleket hizmetine verdi. O dönemdeki İçişleri Bakanının ruhu şadolsun diyelim!..

Nazif Evren Köy Enstitüleri'nde yapıcı, yaratıcı bir eğitimci olduğunu **Diyarbakır Dicle Köy Enstitüsü**'nü kurarken kanıtladı. Biz, bu başarısını anlatırken yeni bir **Köy Enstitüsü**'nün de nasıl kurulduğunu izleyebiliriz. Yıl, 1944. Yer, Güney Doğu, **Hoşot Ovası.** Dönem, 2. Dünya Savaşının bunalımlı günleri. **"Hoşot Zülküf Dağı'nın eteğinde, bu dağdan inen suların yarık yırtık ettiği, toprağı ekilip biçilmeyen, tombul sivrisineğiyle, zehirli yılanlarıyla tekin olmayan bir bataklıktır. "Nazif Evren** burada kuracağı **Dicle Köy Enstitüsü** çalışmalarını övgüsüzce anlatır:

Leman Evren öğretmen, tuğla ocağında sınıfıyla

Ergani İstasyonu'nda indim. 600 metre ötedeki tarlada çalışan öğrencileri gördüm. bunlar Akçadağ Köy Enstitüsü Müdür Şerif Tekben'in başında olduğu yapıcı ekibiydi. Çardak yaparak Enstitünün temelini atmışlardı. Şerif Tekben'den yerleşim plânını aldım. Bakanlık da 50.000 lira ödenek yollamış. Akçadağ, Çifteler, Kızılçullu, Gönen, Pazarören, Cılavuz, Hasanoğlan Köy Enstitüleri'nden gelen yedi yapıcı ekiple işe başladık. İki at, iki de öküz arabamız vardı. Tuğla kereste, taş, kum, kireç, çimento gibi yapı gereçlerimizi bunlarla taşıyorduk. Ekipler biribirinden üstün çalışmalarıyla işlik, lojman, hamam, yatakhane, helâ - lavabo ve ahır binalarını yapmaya koyuldular. Hoşot ve Gervan Ovası'ndan esen yeller fırından çıkmış gibi yüzümüze vuruyordu. Bir taraftan da bataklığın tombul sivrisinekleri zehirli sıtmayı başlattı. Sıtmalılar ateşten yanıyor ve sayıklıyorlardı. Kinin, atebrin gibi ilâçlar az bulunuyordu. İğne yapmasını Çifteler Köy Enstitüsünde açılan sağlık kolundan öğrenmiştim. Bulabildiğim kadarıyla sıtmalı öğrencileri kinin iğnesiyle kurtarıyordum.

Diyarbakır'a Milli Eğitim Müdürünü görmeye gittim. beni valiye götürdü. Vali de genel valiye götürdü. Adam bir hoşgeldin deyip beni önemsemedi. Çivi, cam, çimento, lâstik, akaryakıt yalnız genel valinin onayı ile alınabilirdi. Milli Eğitim Müdürü de amirlik sevdasındaydı. Odasını yağlıboya yaptırmış, parasını sen öde diyordu. Bir gün Enstitüye geldi. Kirecimizi veren üstenciye "Bu akşam Ergani bahçesinde bir tertip hazırlat. Biz geleceğiz" dedi. Ben de: "Müdür Bey, bu adam bizim üstencimiz. Alış veriş ettiğim adamın sofrasına oturmam" dedim. O, "Hadi canım sende. Pek toymuşsun" dedi. Üstencinin rakılı sofrasından sonra Enstitüde yattı. Kendisinden emanet bir yazı makinesi istedim. Sabahleyin çevreyi dolaşırken okulbaşkanı geldi. "Müdür Bey köylere teftişe gidecekmiş, arabayı hazırlatsın" dedi. Biz inşaatın yapı gereçlerini taşıyacak taşıta muhtaçtık. Sıtmalılara ilâç yoktu, sıkıntı içindeydik. 5 dakika geçmeden okulbaşkanı gene geldi. "Müdür Beyin'in işi çok ivediymiş..." deyince müdürün yanına gittim. Adam köpürmüş: "Enstitü nasıl olur da bana araba vermez" diye dikilince tepem attı: "Enstitüyü terkedin" dedim. Gitti. Bi-

zim mutemet Diyarbakır'a varınca nereden bulduğunu bilmediğimiz eski bir yazımakinesini mutemede vermiş, parasını da almış!..

Enstitüye Van, Bitlis, Diyarbakır, Urfa, Hakkâri, Bingöl, Mardin köylerinden öğrenci aldık. Çoğu eğitmenli okullardan gelen 3. sınıf öğrencileriydi. Onları hazırlık sınıfımızda yetiştirip enstitü bölümünde derse başlattık. Öğrencilerin kılık kıyafeti perişandı. Saçbaş karışık, ak gömlekli, fistanlı, çarıklıydı. Kimseden çekinmeden çevreye aptest ederlerdi. Çifteler ekibinden birisi bu çocukların saçını kesti. Bitliydiler. Enstitüde de tahtakurusu çoktu. DDT ile köklerini kuruttuk. Enstitüde yemek pişirecek yakıt yoktu. Ergani İstasyonu'nda lokomotiflerden atılan küllerin içindeki yanmamış kömürleri topladık, yemeklerimizi pişirdik.

Öğrencilerin geldiği köylerde görgü azdı. Bir tabakta karışık olarak pilav, pekmez ve yoğurt yiyorlardı. Kan gütme geleneği vardı...

1940'lı yıllarda Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel, Genel Müdür İ. H. Tonguç dünyanın uygar denen gelişmiş ülkeleri biribirini boğazlarken, atom bombalarıyla yüzbinlerce insanı öldürürken Türkiye'de okumasız köylüyü okutmak için Köy Enstitülerini açtılar, köylü ile el ele vererek kendi okulunu yapmaya başladılar. Amaçları 10 yıl içinde bütün köyleri okula ve öğretmene kavuşturmaktı.

Dicle Köy Enstitüsü'nün suyu, elektriği, illerle iletişim kuracak telefonu yoktu. Enstitü 1 müdür, 1 eğitim başı, 3 öğretmenle kurulmuştu. Veliler, kan gütme yüzünden çocuklarına izin alıp adam öldürtmek istiyorlardı. Enstitü ise bu kötü geleneğin getirdiği acılı sefaleti çocukları kavratarak kan dökmekten vazgeçilmesini öğretiyordu.

Öğrenciler tüm Köy Enstitülerinde olduğu gibi yiyeceklerini üretmeye başladı. Özgür kitap okudu. Mandolin çalmasını, marangozluğu, demirciliği, yapıcılığı öğrendi. Kendi okullarını yaptı..."

İki yıl sonra **Hasan Ali Yücel** ile **İsmail Hakkı Tonguç** Enstitüyü denetlemeye gelirler. Derslere girerler. İş alanlarını gezerken mandolin çalan küçük **Ergun**'u görürler. **Hasan Ali Yücel** çocuğa yaklaşır, sevecen bir dille: **"Çalabiliyor musun"** der. Çocuk: **"Çalıyorum ya, hem size konser vereceğiz"** der, arkadaşlarını çağırır şarkılı, türkülü bir konser verirler. **Hasan Ali Yücel** yokluk içinde kurulan iki yıllık Enstitüde gördüğü başarıdan ötürü **Nazif Evren**'i kutlar.

1946 seçiminden sonra **Hasan Ali Yücel, İsmail Hakkı Tonguç, Köy Enstitülerinin** çalışkan müdürleri görevden uzaklaştırılır. Yeni Bakan **Şemsettin Sirer, Dicle Köy Enstitüsü**'ne dört öğretmen gönderir. Bunlar bakanlığın gönderdiği kitaplarla kurulan kitaplığı karıştırmaya başlarlar. Kız öğrencilere evlerini temizletirler, evlerine yemek taşıtırlar. **Nazif Evren Erzincan Milli Eğitim Müdürlüğü**'ne atanır. İlin köylerini gezer çoğunda öğretmen yoktur. **"Sarıkamış felâketi"** nde 90.000 askerin ölümüne neden olan **Enver Paşa** buralardan geçmiş. köyler ayrık otu gibi yaşamaktadır. köy Enstitüleriyle işte bu köyler canlandırılacaktı.

Erzincan'a valiler gelir. Parti başkanlarının dediğini yapmayanlardan 20 günde gidenler vardır. **Nazif Evren, Erzincan**'da çalışan öğretmenlerle uyum sağlar. Parti başkanı bunların bazılarının başka yerlere atanmalarını ister. Yapmaz. Paşalıktan gelen bir vali O'nu çağırır: **"Ben partinin valisiyim"** der. Baskı yapmaya kalkışır. **Nazif Evren** öğretmenlerin atanmalarına karşı gelince Vali: **"burada icraatıma mani olan bir Milli Eğitim Müdürü var. Zaten Köy Enstitüleri'nde çalışmış, ne olduğu belli değil. Bunu hemen alın"** diye yukarıya bildirir. **Mersin**'e, sonra da **Ankara**'ya atanır. Ankara çalışmalarında çalışkan bir müfettiş olan yazar **Mahmut Makal**'ın köy öğretmenliğine indirilmesine karşı çıkar.

Nazif Evren Dicle Köy Enstitüsü'nde yetiştirdiği öğretmenleri şöyle değerlendirir: **"Çarıklı, fistanlı, karışık saçlı, kirli, bitli köy çocuklarını okuttum. Çok değerli öğretmenlerden milletvekili, encümen azası, müfettiş, tekniker çıktı. Bunlar ucuz yetiştiler, görevlerini pahalı olarak ödediler"**

Nazif Evren çocukluğunda köyünün tahıllarını, sebzelerini yiyen çekirge sürülerini, üzümlerini yiyen domuzları, emperyalistlerin beslemesi Yunan askerlerinin zulmünü görür. 70 yıl sonra oğlu **Ergun**'la gezmeye gider. Köyünün taşına toprağına tutkundur. Onlarla konuşup özlemini gidermek ister. Köyün **"Bizim Memed"**i bağ bekçisiyken Dibek dağının meşesinden kestiği değnekle geceleri domuzlar üzümleri yemesin diye teneke çalarken domuzları kaçırmak için sabaha değin **"Ha varıyor ha... Geliyor ha... Hele hele. Tut tut tut... Dan dan dan"** diye köye hizmet ettiğini anımsar. "Günaydın **Yenipınar, söğütlü çınarlı çeşmeler, Şapkayası"** diye seslenir. Dostu **Delioğlan**'ın gömütünü görünce **"Selâm sana Delioğlan. Senin gömütünün yanından geçerken Yunan askerleri senin gömüt taşını kurşun yağmuruna tutmuşlardı. Birisi de beni eşeğimden indirip kendisi binmişti. Aferin Söğütlü Çeşme. Sülüklü suyunla kurutmamışsın söğütleri"** der. Kendisini toplayarak: **"Evet yıllar geçmiş her şey değişmiş. Değişmeyen benim tarihleşmiş anılarım. Onları da yazmak bir şeye yarar mı bilmem? Köylülerin alın yazısı kitaplara geçmedi. Oysa neler saklıdır onların içinde. Kitabı oralarda yaşamayanlar yazıyor. Yaşanmadan yazılan kitaplar okunur okullarımızda. Daha ne kadar okunacak bilinmez..."**

"Köyde bir çalkantı var. taksiti bitmemiş buzdolabı, çamaşır makinesi, Almanya'dan gelenlerin getirdikleri taksilerle bir de hacı çokluğu var. Ama Müderris Musa Dede'nin bir oda dolusu kitabı ortada yok. Nereye gittiğini bilen de yok" diye yakınır.

Nazif Evren, Köy Enstitüleri öğrencilerini kötüleyenlere insanca seslenir: "Onlar da insandı. Çocuk ve gençlik devrelerinden geçtiler. Onların da her genç gibi davranışları olması doğaldır. Yalnız onlarla arkadaşlık havası içinde bir eğitim yöntemi yürütülürse ko-

Dicle'de temel atma, 1944

ruklar helva olurdu. Biz onları gördük ve yaşadık..." **der.**

Osmanlı İmparatorluğu, köylerimizi **asker ve vergi** deposu yapmıştı, şimdiyse amele deposu oldu. **Köy Enstitüleri** kapatılmasalardı köylerden yepyeni bir **yaşam fışkıracaktı.** Köyler boşaldı. Kentler gecekondu **mahalleleriyle doldu. Köylerde** pısırıklar; şaşkınlar, haylazlar, **dangalaklar kaldı. Köylü köyünü** canlandıracak devleti **bekliyor. Köy Enstitüleri bugünün** teknolojisiyle yeniden açılmalı.

Nazif Evren, Köy Enstitüleri'ni öpeöz Türk eğitimi olan imeceyle kuranları, buralarda bitli, kirli, çarıklı, sıtmalı köylü çocuklarını okutup nice yazarlar, devlet adamları yetiştirenleri, geri kalmış köylere el atmadan kaçanları, köylüyü okumasın diye binbir iftirayla, entrikayla **Köy Enstitülerini** kapatanları, Devletin bastırdığı kitapları tehlikelidir diye toplayanları, özgür kitap okumayı kaldıranları, üstencinin rakılı sofrasına oturup eğitimcilik taslayanları, kan güdenleri, köylüyü ayrık otu gibi yaşamaya terkedenleri, parti valilerini, öğretmenlerin yaşamıyla oynayın particileri, POYRAZ KÖYÜNDEN KÖY ENSTİTÜLERİNE adlı kitabıyla belgeliyor. **Nazif Evren**'i saygıyla selamlamak insanlık borcumuzdur. Ömrü çok olsun. Kitabı **Türk Eğitim Tarihi**'ne ışık tutacaktır. Kutlarız...●

(★) Poyraz Köyünden Köy Enstitülerine, Nazif Evren, Anılar, Gündoğan Yayınları, Ankara nisan 1992, 150 s.

fakir baykurt'la coşkulu bir gün

● İsmail GENÇTÜRK

Demokrat Parti yöneticileri yakalanmış, tukuklanmışlardı. Harp Okulu'nda koyacak yer kalmamıştı çoğuna. Bayar, Menderes içerdeydiler. Gazeteciler, yazarlar özgürlüklerine kavuşmuşlar, öğrenciler ellerine yeniden kitaplarını almışlar, harıl harıl çalışmaya koyulmuşlardı.

Bir coşku içindeydi tıpkı doğa gibi, ezilenler, o dönemde çile çekenler...

Okulda da değişik bir hava esmeye başladı.

Gazeteci çocuk yeniden geliyordu okula. Gazeteler, dergiler değişmişledi. Yeni yeni yayın organları yayımlanmaya başlamıştı. Büyük bir heyecanla alıyor, ilgiyle izliyorduk. Çok susamıştık böylesine yayınlara. Kanmayacak gibi susamıştık... Okuyorduk durmadan.

Müdürün de süngüsü düşmüş, hiçbirşeye karışmıyordu.

Her sınıfa gazete, dergi girsin istiyorduk. Ayrıca sınıf kitaplıkları olsun istiyorduk. Bir kaçına armağan kitaplar vererek, örnek olarak her sınıfta kitaplıklar oluşturmaya başladık. Her sınıf kendi arasında para topluyor kitaplar alıyordu.

Kendim de Varlık, Türk Dili dergilerini izliyordum.

Sonraki yıllarda da bu hava bir süre devam etti. İzlediğim dergilerin arasına Yön, İmece gibi dergiler, Cumhuriyet'in yanına Vatan ve Öncü gazeteleri katıldı.

Birkaç yıl bu ilerici havayı soluduk. Arkadaşların çoğu aramıza katılmaya başladılar. Her yeni günle bilmediğimiz çok şey olduğuna inanıyorduk. Eskiden okumaya ilgi duymayan arkadaşlar da başladılar okumaya. Okulumuzun o günlerdeki hali görülmeye değerdi gerçekten.

Okulda oynatılan filmlerle de öğrenci örgütü ilgileniyordu. Eskiden gelen filmler sulu, öğretmen adayları için yararlı ve eğitici niteliği olmayan bayağı filmlerdi. Artık seçerek iyi filmler getirtip oynatıyorduk. Açık oturumlar düzenliyor, sanat geceleri tertip ediyorduk. Behçet Kemal Çağlar'ı, Aşık Veysel'i çağırarak şiir günleri yapıyorduk.

Hafta sonları Ankara'ya iniyor, açıkoturumları, konferansları izliyordum. O günlerde Dil - Tarih'te yapılan bir açık oturumu izledim Mahmut Makal ağabeyin salık vermesiyle. Kendisi, Fakir Baykurt, Turhan Feyzioğlu ve bazı Milli Birlikçi Subaylar katılmışlardı. Mahmut ve Fakir ağabeyi o gün gerçekten çok sevmiştim. İkisi de çok güzel ve inançlı, kararlı konuşuyorlardı. Ama Fakir Baykurt daha sakin anlatıyordu. Mahmut ağbi daha direkt yüzlerine eleştiriyor, sert sözler söylüyordu. Her ikisini de ellerim acıyıncaya dek alkışlıyordum. Üniversite gençliği de çok ilgi gösteriyor, ikisinin başına yığılıyorlardı, konuşma sonrasında...

Zaman geçtikçe 27 Mayıs'ın heyecanı yitiyor, okul müdürü ve geri çevrelerde ilk günlerin şaşkınlığı yerini kıpırdanmalara bırakıyordu.

Bizler gibi, Köy Enstitüsü iken bu okullarda okuyan bir eğitimci ağabeyimiz olan Fakir Baykurt'un yazdığı" Yılanların Öcü" adlı romanın filmi Ankara'da oynamış ve büyük olaylar çıkmıştı. Gerici çevreler yadırgamışlardı Fakir ağabeyin yazdıklarını. Anlaşılan köylerimizin hali ve Irazca Ana hoşlarına gitmemişti, egemen çevrelerin. Onlara esaslı bir ders olsun, Fakir Baykurt'a yumurta değil, çiçek atılması gerektiğini öğretmek için filmi okula getirtmeye karar verdim. bu görüşümü okulumuza doktor olarak gelen Tonguç'un oğlu Dr. Engin Tonguç'a açtım. O, "Hafta sonu Ankara'ya gidince Fakir'le konuşuyum" dedi.

Hafta sonu Fakir Baykurt'tan kısa bir mektup getirdi. Dr. Engin Tonguç. Kardeşim İsmail Gençtürk diye başlayan mektubunda Fakir Baykurt Güreli filmin adresini, görüşeceğim kimseyi yazıyor, orayla bağlantıyı sağladıktan sonra, filmin oynayacağı günü önceden bildirmemiz halinde kendisinin de geleceğini belirtiyordu. Nasıl seviniyordum, coşku içindeydim bilemezsiniz...

İlgili arkadaşlara adresi verdim, gerekli bağlantıyı sağladık. Filmin oynayacağı cumartesi günü Fakir Baykurt'a bildirdik. Heyecanlıydım. Filmin afişlerini yemekhane girişine, kooperatifin önüne, köylüler de gelsin diyerek Hasanoğlan Köyü'nün merkezi yerindeki kahvenin duvarına astırdım. Film ücreti olarak 25 kuruş alacaktık. Bin kişinin gireceğini düşünüyorduk. Film parasını karşılıyordu. Kâr sözkonusu değildi zaten. Bu yüzden kapıda görevli olan arkadaşa tembih ettim, köyden gelenlerden ve parası olmayan arkadaşlardan para almamasını, herkesin seyretmesinin sağlanmasını söyledim.

Gerçekten heyecanlıydım. Dil - Tarih'te şöyle ayaküstü konuştuğum Fakir Baykurt'u daha yakından tanıyacak ve konuşacaktım. Birkaç arkadaşımla birlikte yolunu gözlemeye başladık. Ya bir aksilik çıkar da gelmezse diye tasalanıyorduk. Akşam yemeğine yakın geldi Fakir ağabey. Öğretmenler yemekhanesine buyur ettiler, ama o bizlerle birlikte olacağını, özlem gidermek istediğini söyledi. Doğruca bizim yemek masasına gittik. Arkadaşlar yedek tabure bulmuşlardı onun için de. Bizim masa şanslı bir masaydı ne de olsa. Hepimiz sevinç içinde, neşeyle doluyduk. Yemekhaneye ilk girişimizde alkıştan ortalık yıkılıyordu. Masaya oturduğumuz halde ilgi sürüyor, öğrenci arkadaşlar coşku içinde sevinçlerini duyuruyorlar, çoğu yemek bile yemiyordu. Fakir Baykurt sağa sola rica ediyor, "Arkadaşlar maç değil, lütfen sakin olun" diyordu.

Ama mutluluğu gözlerinden okunuyordu. Bu ilgi, bu alkış, bu coşku ona olan bir saygının, onu sevmenin, onu aramızda görmenin coşkusuydu... Aynı sınıfın çocuklarıydık. Köklüydük. Uyanıyor, bilinçleniyorduk. Onu mutlu eden de bu olsa gerekti...

Yemekten sonra sinema salonuna gittik birlikte. Yine aynı alkışlar, Fakir'i omuza almalar sürüyordu. Ankara'da yuh çekenlere, çürük yumurta atanlara en güzel bir yanıttı bu coşku...

Okul müdürü en önde oturuyordu. Öğretmenlerimiz ve eşleri, yakınları,tümü gelmişti. Köyden gelenler de dikkati çekiyordu. Sinema salonunun böylesine kalabalıklığını ilk kez görüyordum.

Sahneye çıkıp Ceyhun Atuf Kansu'nun yanımda hazır olan İmece dergisindeki "Fakirlerin Anası" adlı şiiri okuduktan sonra, okul adına hoşgeldin dedim Fakir Ağabeye. Sonra da sahneye buyur ettim kendisini. Romanı hakkında, sanatçının görevi konusunda konuştu. Sonra da filmin gösterilmesine geçildi.

Fakir Baykurt gerek sahneye çıkarken ve gerek inerken gerçekten yer yerinden oynamıştı.

Ertesi gün gazeteler "Yılanların Öcü"nün Hasanoğlan'da gördüğü ilgiyi yazdılar birinci sayfalarında, kocaman harflerle...

Birkaç gün sonra da kovuşturma açtılar. İşe bakın ki, Fakir'i yalancıktan orda alkışlayan okul müdürü Nazım Esen, ifademi alıyor, Hasanoğlan bozkırından sunduğumuz bir demet kır çiçeğinin hesabını soruyordu.

Kendince haklıydı belki. O günden yakama yapışmasa, ilerde ben de TÖS'ün bir kurucusu olurdum belki...●

sesim değdi yağmurlara (*)

● Hasan AKARSU

"Sesim Değdi Yağmurlara" Dilber Saka'nın ilk öykü kitabı. İlk öyküleri, KIYI Sanat Dergisinde yayımlanmıştı.

Kitapta öyküler iki bölümde toplanmış. Birinci bölüm: SAÇLARI RÜZGARLI KIZ, ikinci bölüm: BİR YANIM DAĞDIR - BİR YANIM DENİZ.

Öykülerde ortak yönler ilgiyi çekiyor. Anlatılanlar, tütünde çalışan, balıkçılık yapan, sevdiğine verilmeyen çoğunlukla dertli Karadeniz insanlarıdır.

"DAĞ SULARI"nda ölmüş babayla yapılan konuşma, sorunları babaya anlatma gözleniyor. Sağlığında çevresindeki kişiler, sonra aileye yabancılaşıyor: "Yalvarırım baba. Biraz dur, dinle beni. O dostlar ki, gecenin karasında bırakıp gittiler bizi. Ak günün aklığında bizimleydiler oysa..."

"UMUTLAR BOYVERİRKEN" de köyünden uzakta bir gencin, memurluk sınavına girmesi, umutlarının gerçekleşmeyişi, yine umut içinde oluşu bir mektupla anasına iletilmektedir: "Kaptıkaçtı İsmail'i bildin mi ana? Hani şu, karşı mahalleden, hırsız ismail. O da vezne memuru... Anlayacağın, gemisini yüzdüren kaptan olmuş neylersin. Sen gene üzelme, haa. Gece sabaha soyunur elbet, karanlık ışır, umutlar boyverir içimde yeniden. Gene yazarım, oldu mu anam. Ellerinden öperim"

"DOSTA SÖZÜM VAR"da sevgiyi değişik algılayın iki dostun hesaplaşması anlatılıyor. "BİR KIZ VARDI"da ilkokuldan sonra okutulmayan bir kızın yaşantısı, özlemleri var: "Sevin çocuklar, her şeyi sevin. Bir şeylere ulaşmak için sevmek gerek..." "BİR BAHAR KASIRGASI" ile "YÜRÜYORUM" öykülerinde çevre gözlemleri ustaca anlatılıyor. "BAĞIRSANA" toplumdaki değer yargılarıyla, bozulmalarla bir hesaplaşmayı belirtiyor.

İkinci bölümde de birbirinden güzel dokuz öykü yer alıyor. "ALİŞAN"da, kötü yola düşmüş bir ana ve onu özleyen kızı, zamanla değişen duyguları, kızın babasını haklı bulması işleniyor. "OĞUL"da bu kez evi terk eden babadır. Ana, oğluna güvenir, okutur, oğul meslek sahibi olur, evlenir. Ananın oğula özlemi, oğulun yabancılaşması gittikçe büyür. "KOCA YAKUP" ta, Yakup'un oğlu Kerem ameliyat olmak zorundadır. Yeterli parayı bulmak için baba çaresiz kaldığından Halim Ağa'ya gidecektir. Halim Ağa'nın karısı Serhat ise onuru ilk sevdiğidir. O eve varıp nasıl para isteyecektir? "ALİCAN İLE KEZBAN" birbirlerini seven iki gencin öyküsü. Kızın babası, Alican'ı yaralar, yaraları iyileşmeden kıyar canına genç. Kezban yaşlı birine verilir, düğün gecesi kaçıp Karadeniz'e yar olur. "DELİ GÜLİZAR"da kocası askere alınan bir daha da dönmeyen dul kadının çilesi anlatılır. Kızı Emine'yi büyütür, ağa oğluna söz keser. Emine Ahmet'i sever, yataklara düşer, ölür. Deli Gülizar, derdini yaşlı çınara söyler. "SEHER YELİ"nde, sevdalı kız, seher yeliyle konuşur. Kerem'e tutkundur ama Halit Ağa'ya zorla verirler. Kaçıp baba ocağına döner. "Dili yangındır hep." "HATÇA GELİN" öyküsünde gelin, Çadır Dağıyla konuşur. Kızken, babası eve kanlar içinde getirilir, ölür. Toprak yüzünden vurulmuştur. Aile yangınlı böğrüyle kalmıştır. Anası, Hatçe'yi Akçaabat'ta bir ağa oğluna satmıştır. Onun da başka bir sevdiği vardır. "SEL" Karadeniz'in güncelliğini koruyan bir öyküsü. Evler, insanlar selle gider, yardım neden sonra gelir.

Ahmet Özer'in, Naim Tirali'nin özlemleri. "Karadeniz'in gizemi, büyüsü..." bu şiir gibi öykülerde dile geliyor.●

(*) Sesim Değdi Yağmurlara - Dilber Saka, Kerem Yayınları, Öykü Dizisi, 1. Basım, Şubat 1991.

sevgisiz kalan

ahmet özer

alnını biçen rüzgârlar akıyor yüreğime
yaşamak bir hünerdi damarını dolduran
şimdi sessiz bir ırmak gecenin göğsüne akar
bir ağıt dökülür çocukların düşlerine.

anılardan tertemiz bir yüz yansıyor
firari günler / karanlığın keskin dişleri
her gün ölüm vardı güncesinde ömrünün
büyük insanlık vardı çocuğum / kendini adadığın.

bir törenden dönüyorum kulaklarımda keman sesleri
ışıklar / alkışlar / ezgiye yaslanan sesler
akıp geliyorsun gençliğinden şimdi toprağa
yağmurlar yağıyor çocuğum / parçalanmış tenine.

sözün vardı biliyorum dilini ayaklandıran
susmak hep ihanetti / konuşmak eşkıya sureti
genç kalmak istedin / ölüme vererek ellerini
hayat nakışlıyor çocuğum / sevgisiz kalan günleri.

benim eğitmenlerim / 4

● Osman BOLULU

PEDAGOJİ ANSİKLOPEDİM BENİM

Tepesi aşağıda üçgen bir yüz, kısa kesilmiş ve kertikli görünümde saçlar, gözden düşmek üzere olan bir gözlük,ders dışı zamanlarda dudağının kıyısına iliştirilmiş bir sigara izmariti: İşte bunları çizin, olur size Mustafa Nihat Özön resmi.

Derslerde ne yaptığını anlayamazdınız ilkin. Konu yok, tutarlılık yok gibi gelirdi bize. Neyi söylüyor, ne yapıyor bu adam? Duyuyoruz ki, okulun doktoruna:

- Gazi'de kaç deli var? deyince,

- Mustafa Nihat'la Büyük, yanıtını veriyor.

Mustafa Nihat'a sorulursa:

- Doktorla Büyük, yanıtı alınıyor.

Büyükse, bu soruyu:

- Mustafa Nihat'la Doktor, olarak karşılıyor.

Böyle olunca Mustafa Nihat'ı öneme almak istemiyorsunuz. Ama adam çok ilginç. Söyledikleri yabana atılacak şeyler değil. Edebiyatı, sanatı, bizim öğrenegeldiklerimizden daha başka biçimde açımlayıp yorumluyor. İronik havasına bakıp "Bu bir saptırmacı mı, zaman mı dolduruyor?" diyeceksiniz. Ama söyledikleri mantığın terazisinde yeğnik değil, ağır; hem de göz gönül dolduracak kertede ağır. Nasıl hafife alırsınız böyle bir hocayı? Hem onunla baş edecek gücü de göremiyoruz kendimizde. Açığını yakalama çabasına düşüyorsunuz:

- Böyle olmaz hocam, mantık başka türlüsünü gerektirir, diyorsunuz.

- Herşey Sokrat mangınnan (mantığıyla) olmaz oğlum, diye bir başladı mı, doyurucu açıklamalar yapıp cuk oturtuyor. O zaman uyanıyorsunuz.: 1930'larda, "Metinlerle muasır Türk Edebiyatı" adlı yapıtıyla nesnel metin inceleme yöntemini, ülkemize ilk kez getiren, bu garip görünüşlü adamdır. Sohbet sandığınız konuşmalar içinde "birikimler" yaratmak istiyor, dersi, klasik ders biçiminden çıkarıyor. Bu önemsiz (!) adama, önemli bir saygı duymak zorunda kalıyorsunuz.

"Osmanlıca - Türkçe Sözlük" adlı yapıtı yayımlanmıştı. Pek çok eleştiri yapıldı bunun için. Çoğu da, ilkin bu konuya değinene karşı kıskançlık duygusundan doğmuştu galiba.

- Hocam, kitabınızla ilgili birçok eleştiri var.

- Bırak başkasının dediğini, sen inceledin mi? Sen ne diyorsun?

- İnceledim, hakkınızdaki kimi eksi eleştirilere katılıyorum.

- Neler demişler? Hangilerine katılıyorsun? Niçin? Hangilerine katılmıyorsun? Niçin?

İnadına ve aklınızın yettiğince eksi olanları söylüyorsunuz.

- Şunlar şunlar doğrudur. Kusursuz yapıt olmaz. Ben onları, ikinci baskıda düzeltirim. Eleştiriler kıyıda kalır, yapıt yaşar. Aklınız varsa, yapıt yaratmaya çalışınız diyerek sıyrılıyor işin içinden.

Daha önce okuduğumuz okullarda öğretmenlik sanatıyla ilgili epey ders almıştık. Burada da birçok meslek dersi vardı. Bunlar, ünü büyük hocalar okutuyorlardı. Ama onları unuttum ben. Mustafa Nihat hocanın:

- Sınıfta 40 öğrenci var, sizi seksen göz denetlemektedir. Elinizi pantolon cebine sokarken bile, bu gözleri dikkate almak zorundasınız.

- Öğrenciye birşey verebilmek için onunla yakınlaşmak gereklidir. Bunun yolu da, karşınıza aldığınız öğrencinin yaşını ve sizin o yaştaki halinizi düşünerek tavır alıp işlem yapmanızdan geçer. İnsan her yerde insandır: Hocası öğrencisi yoktur sözleri, bizim meslekte başarımızın kılavuzu oldu. Mustafa Nihat Hoca, bize yalnız nesnel edebiyat incelemesini, birikimle ders yapma yöntemini öğreten adam değil, birkaç cümlelik pedogoji ansiklopedimizdir bizim.

İLİK ANARŞİST BEN MİYİM?

1945'te demokratik havaya girilmiş. 1946'da ilk serbest seçimler yapılacak. Gençlik aklımızla yeni partinin daha iyi şeyler getireceğini sananlar var içimizde. Ben de onlardan biriyim. Demokrat Parti'ye bir eğilim var bizde. Ama okul CHP havasıyla dolu. Fazla açık edemiyoruz. İnönü'nün bir konuşması vardı, 1946 seçimlerinde: "Elinizi vicdanınıza koyunuz, bize oy veriniz." biçiminde. Her öğlende, öğrenci, Enstitüsünün girişindeki "Şeref Kapısı" denen yerde toplanır, hoparlörden yayılan bu konuşmayı dinlerdi. Herhalde biraz zorunluydu, bu konuşmayı dinlemek. Öğretmenlerin ortalıkta görünmediği sıralarda, oturanların arasından kalkar, gövdemi yanpirikleştirerek, elimi çolak biçimde uzatıp:

- Allah için bana da on para veriniz, derdim.

Biz, bu biçim yeltenmeler içindeydik, ama özellikle Müdürümüz Enver Kartekin:

- Çocuklar, Demokrat Parti gelirse, okulumuzu kapatacak. Ananıza babanıza haber gönderin, aldanmasınlar öğüdünde bulunuyordu

Öğüdünü alan "eğitmen kursundaki" çavuşlara izin verildi. Büyük sınıflar da köylerine gittiler. Bununla da yetinmedi Enver Hoca. Boyu büyükçeleri topladı; her birini ya da birkaçının yakındaki köylere gönderecek, köylülerin yanlışlık yapmasına engel olmak için. Ben de Lâdik'in Salur köyüne gidecekler içindeydim. Ama:

- Gitmem. Burası Siyasal Bilgiler Okulu mu? dedim. (Ne bilirim, Siyasi Bilgiler Okulunun ne yaptığını, o zaman.)

- Oğlum, okulumuzu kapatacaklar, anlamıyor musun?

- Kapatacak olsa, baştaki izin vermez, diye direttim.

- Anarşist herif!.. diye üstüme yürüdü Enver Hoca. Çizmeleriyle popomu okşayacaktı, nerdeyse.

- Çekil git!.. Anarşist!..

"Ne demekti,bu anarşist?" Ayrıksı, biraz da sivrilikleriyle kendini gösterme çabasında bir yeniyetme değil miydim. Herhalde bunu belirtmek istemişti. (Anarşist sözcüğünü, ilk kez o zaman duydum sanıyorum.)

Müdürün eşi Sabahat Öğretmen, müdür beyin bana çok kızdığını söyleyerek ortalıkta görünmemi öğütledi. Revire tembih etmiş. gidip orda yatarak kitabımı okumalıymışım: Beladan kurtulmak için. Ama seçim gününün öğle sonrasında sabredemedim, neydi bu seçim? İlk kez görecektim. Kalkıp sandığın yanına gittim. Büyük boylu arkadaşlardan kimilerine eğitmen diye oy attırılıyordu ki:

- Bu, eğitmen değil, diye itiraz ediyordu, kırmızı yüzlü bir adam. Demokrat Parti gözlemcisiymiş. Adamı azarlıyorlardı. Baktım müdür geliyor, kirişi kırdım.

Gece revirden beni çağırdılar; Müdür istiyormuş.

- Hastayım, gelemem, dedim hizmetliye.

Sonra nöbetçi öğretmen geldi. Çaresi yok, gideceğim. Ama bir anarşistlik yapmak gerek. Sırtımdaki revirin pijamalarıyla çıktım. Yolda nöbetçi öğretmenden öğreniyorum: Oylar sayılmış, DP.nin oyu umulandan bir fazla çıkmış. Bunu kimin verdiğini araştırırken, sandığın yanında dolaştığımı saptamışlar. Eğitmenlerden birinin yerine oy atabileceğimden kuşkulanıyorlarmış. (Severdi Vahdet Bey beni, önlemini düşünüp hırpalanmaktan kurtulmamı istiyordu.) Vardım ki, Müdür odasında mahkeme kurulmuş. Kapıdan girer girmez:

- Ooo, beyefendi, sabah-ı şeriflerinız hayır olsun! (Pijamalıyım ya.)

- Sizin de efendim!

- Sen nasıl Demokrat Partiye oy verirsin?

- Oy kullanma hakkım yok. Vermedim de...

- Vermişsin, seni sandık başında görenler var.

Baktım, kabul ettirmek olası değil:

- Verdim, ne olacaksa!

- Vay biz koynumuzda ne beslemişiz!..

Müdür masadan doğrulurken, Sabahat Hanım:

- Enver, ne yapıyorsun? Diye eline sarıldı.

Sabahat Öğretmenin gözünden anladım ki, "kaç" diyor. Revire gider miyim. Boş yatakhanelerden birinin köşesine sıvıştım. Kitabım koynumdadır zaten. Onlar araştırmayı sürdürüyorlar; oyun Bahçıvan Süleyman Efendiye ait olduğunu saptayıp hemen hesabını görüyorlar. Beni dövmek isteyen, ağır sözler söyleyen Enver Hoca, pişmanlık içinde. Aratıyorlar. Revirde yoğum. "Boş yatakhanede niçin ışık yanar?" Okumak için yaktığım elektrik, beni ele veriyor. Yine Müdürün karşısındayım:

- Oğlum, oyu sen vermemişsin, niye öyle söyledin?

- Ben verdim efendim.

- Biz saptadık evladım. Adam kendi de söyledi.

- Ben verdim!..

- Bırak Enver, bunun huyu böyledir: Üstüne vardıkça dikine gider, diyor Sabahat Öğretmenim. Anam gibidir o benim; aç kaldığım günlerde evinden azık getirir, aşklarıma yanıt bulamadığımı sezer; kâh dalga geçer, kâh teselli eder.

Nerden bilirdim, Demokrat Parti daha gelmeden, onun rüzgârıyla, Enver Hocanın müdürlüğünün alınacağını, sonra kitaplık memurluğuna süreleceğini, sonra bizlerin Demokrat Parti devrinde "günah keçisi" olacağımızı? Galiba deneyim ve öngüreler, kimseden kimseye aktarılmıyor: Herkes kendi aptallığıyla yeniden keşfediyor dünyayı.

ENVER HOCANIN KOLLARI

Demokrasi adına estirilen rüzgâr, gericilik fırtınasına dönüşmüş. Tonguç görevden alınmış, Hasan Ali bakanlıktan düşmüş. Koruyucularımızdan dokusu bozuk olanlar, gerçek renklerini göstermeye yelteniyorlar. Yıl 1947. Aylardan Haziran, Temmuz olabilir. Biz mezun olmuşuz. Ancak okul bize:

- Sizin yaşadığınız binaları, sizden önceki ağabeyleriniz yaptı. Siz de şu binayı bitirip de öyle gider misiniz demiş. Demirhanenin yanındaki yeni binanın duvarlarını sıvamaktayız.

- Bakan geldi, dediler.

Biraz sonra badem bıyıklı, kara giysili, kara melon şapkalı, eli bastonlu ufak kesim bir adamın önünü çektiği bir grup işyerimize geldi. O kara giysili, badembıyıklı adam bakanmış.

- Kolay gelsin, dedi.

- Sağol, çekildi.

"Sağol"un tonu mu düşüktü, tavrımızda kul duruşu mu eksikti ki, badem bıyıklı bakan:

- Sizi, yakında bu amelelikten kurtaracağız, dedi.

- Biz amele değiliz, öğretmeniz. İş üretiyoruz, diye yanıtladım. Badem bıyık, göğü delercesine bastonunu kaldırdı:

- İblis!.. Sen dersini almışsın, özellikle senin gibileri adam edeceğiz, diye gürledi. Sert adımlarla oradan ayrıldılar. Biraz sonra müdürümüz Enver Kartekin, iskelenin altına geldi. Bana:

- İn oğlum aşağı.

- İnmem hocam.

Müdürü, badem bıyığın yanında zor duruma soktum. Müdür bana kızmıştır. Belki de tokat atar. Karşılık veririm, olay çıkar diye korkuyorum, inmek istemiyorum. Ama müdürün gözünde öyle bir ifade yok. İniyorum.

- Aferin oğlum, emeklerim sana helâl olsun, diyor. Alnımdan,yanaklarımdan öpüyor, kolları çelik olmuş beni sıkıyor, bir yandan da yanaklarından yaşlar sözülüyor. Müdür,hemen geri dönüp badem bıyıklının grubuna yetişiyor.

Bir hafta geçmeden müdürümüzü görevden alıyorlar: Önce bir ortaokula sonra Manisa Kitaplığına memur olarak veriyorlar. Ben mi neden oldum üzüntüsü içimi deliyor. Çünkü badem bıyık, 'Sizlerin ve sizi bu hale getirenlerin belini kıracağım." demişti. Hoş, kendisi, bir seçim gezisinde cipten düşüp beli kırılarak öldü ya... (Ama hiç bir zaman sevinmemişimdir buna.)

Hayata atıldıktan sonra çağdışı, pek çok badem bıyığın zoruyla karşılaştım, karşılaştık. Korktuğum, ürktüğüm olmuştur içimden. Ama Enver Hocanın kollarını belimde hissedip dik durmuşumdur, direnmişimdir hep. Enver Hocalar, bizlerin belkemiği oldular. Ayakta kaldıksa, onlara borçluyuz; derinden, tâ derinden. Hem de solucan gibi yerde sürünmenin zillet olduğunu bizden sonrakilere anlatarak gidiyoruz, gideceğiz, gidecekler...

TÜMÜNE BİRDEN

Öğretmenlerime saygılar: Onlardan aldığım artılar eksilerle varım ben. (Kendi eksilerimin bütününün ayırdında olduğumu söylersem, yalan.) Onlar öğrettiler bana; öğretmenliğin yarısını insaf, yarısının adalet; bütününün sevgi, işlevinin yaratmak (çocuğu ikinci kez doğurmak), direğinin bilgi ve kişilik olduğunu.●

sessizlik şiirleri

Suat Kemal ANGI

yorgunluk

yoruldum susmaktan
gecikmiş çocukluk gibi sessizlik çoğaltmaktan
bir böcek bile bağrır üzerine basıldığında
duymazsınız sesimi
ben yoruldum susmaktan

çiçekleniş

duvar diplerine sermiştim sesimi
varın bakın çiçeklenmiş mi

aldanış

bir badem bile sessizce ağlar da
acemiliğinden aldınışı baharın ilk ıslığına

mızıkçılık

anlamsızlığını çoğaltır yaşamın olsa olsa
köle olduğunu haykırmak zamana
aynı günlük tavırlar dönüp dolaşan
söyleyin allahaşkına benimki kaçıncı kopya

n'olur mızıkçılığımı giydirin bana

oyunbozan

gecenin savcısıdır aynalar
ve tanıklık eder ihanetlere cırcırböceği

5 mayıs '91 / ankara

yeni yayımlanan halkbilimi kitapları

● Mustafa DUMAN

1. TÜRK MASALLARI

Bu kitabın ilk baskısı 1912 yılında, İstanbul'da yayımlanmıştır. K. D. Hanım'ın halk ağzından derlediği 13 tane masal yer alıyor kitapta. Anadolu Sanat Yayınları çok yerinde bir hizmetle masalbilim uzmanları tarafından bile bulunamayan bu kitabın yeni harflere çevrilip basılmasını sağlamış.

Türk Masalları bir Türk derleyici tarafından derlenip yayımlanan ilk Türk Masalları kitabıdır. Ziya Gökalp **Küçük Mecmua**'nın 1922 yılında yayınlanan 17. sayısında bu kitabı tanıtmıştır. Gökalp kitabın dilinin "eski bir kitabet lisanı" olduğunu belirtmiş, İstanbul gençlerinin bu masalları halk Türkçesine aktarmalarını istemiştir.

Türk Masalları 13 tane masal içeriyor. Bu masallar kitaptaki sıralarına göre şunlardır:

1. Ahmet'in Saadeti
2. Çengi Dilaver
3. Yalancı ile dolandırıcı
4. Cevher - füruş
5. Müneccimbaşı
6. Böbrek
7. Safa ile Cefa
8. Tılsım
9. Dokumacı
10. Üç Şehzade
11. Üç Kızkardeş
12. Hacı Mehmet
13. Yusufçuk

Türk Masalları'nda yer alan masallardan "Ahmet'in Saadeti" ve "Çengi Dilaver" başlıklı masallar Sebastian Beck tarafından daha 1917 ve 1918 yılarında Almanca'ya çevrilerek yayımlanmıştır. Değerli halkbilimci Pertev Naili Boratav da bu masallardan 11 tanesini **Türk Halk Masallarının Tipleri** (TTV) adlı kitapta incelemiş ve tip numaralarını belirlemiştir.

Bu önemli kitabı yeni yazıya aktararak Türk halkbilimine değerli bir hizmet veren halk edebiyatı araştırmacısı İbrahim Aslanoğlu'na, kitabın baskısını çok özenli bir şekilde gerçekleştiren Anadolu Sanat Yayınlarına, bu değerli eseri artık ulaşılır kıldıkları için teşekkür borçluyuz. (1)

2. TÜRK HALKBİLİMİ İLE İLGİ KİTAPLAR İÇİN BİR BİBLİYOGRAFYA DENEMESİ (1985 - 1990)

Araştırmacı - yazar, İ. Gündağ Kayaoğlu bu kitapta 1985 - 1990 yılları arasında, Türkiye'de ve Türkiye dışında yayınlanan Türk Halkbilimi ile ilgili 973 kitabın künyelerini veriyor, kitapların bir bölümünü kısaca tanıtıyor. Daha önce Milli Folklor Araştırma Dairesi tarafından 1971 - 1975 yılları arasında 3 cilt halinde yayınlanan fakat yayını sürdürülemeyen **Türk Folkloru ve Etnografya Bibliyografyası** dışında bu konuda kapsamlı bir yayın yapılmamıştır. Kayaoğlu'nun bu kitabı bu alandaki bir boşluğu doldurmuştur. Kitabın bundan sonraki beş yıllarda da sürdürülmesini diliyoruz.

Türk Halkbilimi ile İlgili Kitaplar kaynakçasının bir özelliği Türkiye'de, İstanbul, Ankara gibi büyük kentlerin dışında yayımlanan kitapları da içermesidir. Diğer bir özelliği de dış ülkelerde yayımlanan konuyla ilgili kitapları da olanaklar ölçüsünde vermesidir. Bu özellikleri nedeniyle araştırmacılara çok yararlı olacağına inanıyoruz.

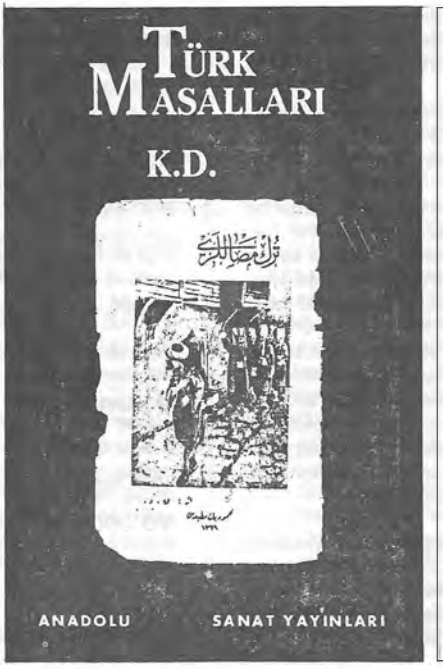

İ. Gündağ Kayaoğlu kaynakçasına yalnızca görüp incelediği kitapları almıştır. Aktarma künye vermemiştir. Bu nedenle de aktarma künye verenlerin düştüğü yanlışlara düşmediği gibi her yönüyle güvenilir bir kaynakça ortaya koymuştur. Bazı künyelere eklenen kısa açıklamalarla da bu kaynakça kısmen bir açıklamalı kaynakça durumuna getirilmiştir.

Türk Halkbilimi konuları ile ilgilenen bir kişi olarak bu konuda yayımlanan kitapları bulmanın ne denli zor olduğunu bilirim. Ülkemizde kitap dağıtımı gereği gibi yapılamaz. Anadolu'da basılan her kitap Milli Kütüphane'ye gönderilmez. Bazı kitaplar da ya ilgili kişilere gönderilerek tüketilir ya da depolarda bekletilir, dağıtılmaz. Bir kısmı da çok az sayıda basılır, satışa sunulmaz. Kısacası konuyla ilgili yayınları izlemek konu üzerinde çalışanların bile kolay kolay başaramayacakları bir iştir. Bu durumda İ. Gündağ Kayaoğlu'nun bu kadar kitabı bularak elden geçirmesi kısa açıklamalarla yayımlaması ne denli zor bir iş olduğu daha iyi anlaşılıyor.

İ. Gündağ Kayaoğlu'nun **Türk Halkbilimi ile İlgili Kitaplar İçin Bir Bibliyografya Denemesi (1985 - 1990)** kültürümüz adına sevinilecek bir olay. Bu değerli çabasından dolayı Kayaoğlu'nu kutlarız. (2)

3. ÇEŞİTLİ YÖNLERİYLE NASREDDİN HOCA - TARİHİ KİŞİLİĞİ - FIKRALARI

1837 Yılından beri Türkiye'de Nasreddin Hoca'nın fıkralarını içeren kitaplar yayımlanmaktadır. Bu kitaplardan pek azı bu eşsiz halk bilgesinin kişiliğine yakışır ciddiyettedir. Bir çoğu sırf para kazanmak amacıyla hazırlanmış içerik ve görünüş yönünden basit kitaplardır. Dil ve tarih yanlışlıklarıyla doludurlar. Alpay Kabacalı'nın hazırladığı **Çeşitli Yönleriyle Nasreddin Hoca** az sayıdaki ciddi Nasreddin Hoca kitaplarından biridir.

Alpay Kabacalı'nın kitabı iki bölümden oluşuyor. Birinci bölümde Nasreddin Hoca'nın tarihi kişiliği üzerinde duruluyor, bu konudaki kaynaklar irdeleniyor. Nasreddin Hoca fıkralarının çeşitli yönleri üzerinde duruluyor. Ayrıca "Seçilmiş Nasreddin Hoca Kaynakçası" veriliyor. İkinci bölümde ise Nasreddin Hoca'nın fıkralarından 371 tanesi Alpay Kabacalı'nın yalın ve akıcı Türkçesiyle anlatılıyor. Kitabın bizce en önemli yanı bu. Nasreddin Hoca fıkraları bir çok yazar tarafından anlatılmıştır. Kimisi çok donuk bir dil kullanmış, kimisi (örneğin Eflatun Cem Güney) çok ağdalı bir masal dili denemiş, çok az sayıda yazar Nasreddin Hoca Fıkralarını olması gerektiği şekle yakın anlatmıştır. Bu yazarlar bize göre, Aziz Nesin, Abdülbaki Gölpınarlı Erdoğan Tokmakçıoğlu'dur. Bunlara bir yenisi Alpay Kabacalı da bu kitabıyla eklenmiştir. Kabacalı'nın Nasreddin Hoca'sını okuyanlar fıkra anlatmanın hiç de öyle kolay bir iş olmadığını anlayacaklardır.

Nasreddin Hoca üstüne sempozyumlar, şenlikler düzenlendiği, bir çok araştırma yapılarak kitaplar makaleler yazıldığı günümüzde, Alpay Kabacalı da güzel ve yararlı çalışmasıyla bu kervana katılmıştır. Kendisini kutlarız. (3)●

*1) **Türk Masalları,** K.D (Hanım), Yeni Yazıya Aktaran: İbrahim Aslanoğlu, Anadolu Sanat Yayınları, İstanbul, 1991, 182 s.*

*2) **Türk Halkbilimi ile İlgili Kitaplar İçin Bir Bibliyografya Denemesi (1985 - 1990),** İ.Gündağ Kayaoğlu, Anadolu Sanat Yayınlar; 20, Bibliyografya - Biyografi Dizisi: 2, İstanbul, 1991, 144 s.*

*3) **Çeşitli Yönleriyle Nasreddin Hoca Tarihi Kişiliği - Fıkraları,** Alpay Kabacalı, Özgür Yayın - Dağıtım, İstanbul, 1991, 268 s. (Kitabın adı dış kapakta: **Bütün Yönleriyle Nasreddin Hoca, Hayatı - Kişiliği - Fıkraları** şeklindedir.)*

bekle beni

Eşref KARADAĞ

ben uzak düşlerin çocuğuyum can
benim dağlarımda korkular yaman eser
yaman eser kanım / dolunay beklemez
sesimi kavrayıp gecelerimde
sessizliğimde inerim şehrine
şehrin yüreğime bir adım
ve sokaklarından
yediveren adımlarla geçerim
insanlar seni arar meydanlarda
yerini yalnız ben bilirim

depremli gecelere soyunurum
daracık kondularda
seni sevmektir bir eylemim
diğerini iddia makamı bilir
kaç kez yargılanırım gözlerinde
hep yüreğin aklar beni
ve usulca yazar günceme
"Kurtuluş sevdamızın boyutundadır..."

ben uzak düşlerin çocuğuyum can
umut ekerim kararan günlere
her gündoğumu ordulaşırım
mızrak gibi alıp çığlığını elime
yürürüm şehrine
şehrin yengilere bir adım can

ben uzak düşlerin çocuğuyum can
bilirim umut kere direncin ederini
nasılsa inerim şehrine
bekle beni

özgür mahalle

Jacques PREVERT'den çeviren:
Kenan SARIALİOĞLU

Asker şapkamı attım kafese
Başımda özgürlük kuşu
Daldım sokağa

- Hayrola, dedi komutan
Selam vermek yok mu artık?

- Clk.. clk, dedi kuş
Artık selam - melam yok..

- Bağışlayın, dedi komutan
Ben var sanıyordum da..

- Önemli değil, dedi kuş
İnsanlar bazen yanılır da..

prof. muammer aksoy

● İbrahim KUYUMCU

Prof. Aksoy büyük bir Anayasa bilimcisi olduğu kadar; alçakgönüllü, kurumsuz, gösterişsiz bir düşün adamı, bir hak aydını, ödünsüz bir Kemalist idi.

TÖS, 1971 faşizmi ile kapatılınca TÖB DER'in hukuk bürosunda sık sık görünür, gereken hukuki yardımlarını esirgemezdi. Bir partide üye olmasına karşın, partisinin felsefesini, çalışmasını beğenmez, eleştirirdi. En çok da partilerin dini siyasete alet etmelerinden, laiklik ilkesinin çoktan çiğnendiğinden yakınırdı. Bir yerde bir öğretmen gördü mü hızlı hızlı bir yere de gidiyor olsa durur, konular yaratır, eğitim öğretim üzerine konuşur konuştururdu.

Eğer öğretmen yazar ise, "Senin YÖN Dergisinde Fındık Sömürücülüğü başlıklı yazını çok beğendim. Yazılarının kupürlerini kesmekten usandım. Şunları kitap haline getir de kurtulalım," derdi.

Her çeşit insanın kendi becerilerine, yetisine göre konu seçmekten, tartışmaktan kıvanç duyardı.

O ak saçlı, ak alınlı, yürekli yüreği dost, dost diye çarpan, o büyük yurtsever aramızda yok artık..

Ama düşünüleri içimizde, gönlümüzde, beynimizde sonsuza dek yaşayacak...

1968 yılında Türkiye Öğretmenler Federasyonu Ankara Maarif Koleji'nin geniş salonunda yaptığı son toplantısının ikinci günü idi. Önemli görülen bu toplantıya ülkenin dört bir köşesinden ünlü kişiler, öğretmenler gelmişlerdi. 1961 Anayasa'sının verdiği büyük özgürlükle "Nasıl Sendikalaşabiliriz" konusu gündemin baş tartışması idi.

Öğleden sonra Kolejin geniş bahçesinde ileri geri, günün konularını tartışarak geziyorduk. O günleri çok iyi anımsayan Öğretmen Ali Rıza Efecan da gurubun içinde idi. Karşımızdan bir arkadaşı ile Prof. Aksoy bize doğru geliyordu. Köy Enstitülü öğretmenlerin bir çoğunun yakasında ünlü KÖY ENSTİTÜSÜ ROZETİ yokken Prof. Aksoy'un yakasında Köy Enstitüsü rozeti takılı idi. Birçok arkadaş Prof. Aksoy'un yakasına ilgi ile şaşkınlıkla bakıyorlardı.

Prof. Aksoy için için gülmekteydi.

Niye şaştınız arkadaşlar dedi Aksoy.. Ben Köy Enstitülerinde okumadım ama, Köy Enstitülüyüm...

Hoş beşten sonra, bir öğretmen, geçen yıllara göre Ankara havası epeyce kirlenmiş, iki gündür genzim boğazım yanıyor, dedi.

Başka bir öğretmen, nerede o eski günlerdeki temiz hava?

Bir başkası, o hoo.. 1945'lerden bugüne

Prof. Muammer Aksoy, 1917 - 31 Ocak 1990

de kirlenmeyen, gerilemeyen, bitmeyen ne kaldı ki...

Prof. Aksoy, sadece kirlenen havamız değil, politikamız da kirlendi, yanıtını verdi.

27 Mayıs ihtilalinden bir iki yıl sonrasına dek köprülerin altından çok sular geçmiş, ihtilali yapanların her biri bir yere çekmiş; ihtilal ortamını hazırlayan aydınların, öğretmenlerin, öğrencilerin, yazarların ümitleri büyük bir oranda suya düşmüştü.

Gerçekte Atatürk Devrimlerinin geri getirilmesi ya da canlandırılması o ortamda, o bilinçte o kadar da kolay değildi.

Birçok ön görülü Kemalist Aydınlar gibi Prof. Aksoy da kuşkulu, üzüntülü, düşünceliydi.

DP.nin üçüncü beşinci kuşağı yeniden geriye doğru iktidar yolundaydı. Gericilik, tutuculuk, din iman sahtecileri ortalıkta cirit atıyorlardı.

1950dan 1960'a dek olduğu gibi dışa bağımlı işbirlikçi, batakçı gerici tutucu iktidar yolu yeniden açılıyordu.

Onun için aydınlar ümitsiz, şaşkındı..

Evet, Prof.Aksoy işte bunun için kötümserdi. Aksoy bu kötümserliği yazı ile, sözle, bağıra çağıra her yerde, herkese her koşulda anlatıyor, fakat kimseyi uyandıramıyordu.

Değil bin yıldır ninnilerle uyutulan Türk Halkı, okumuşlar da da kös dinliyor, "Bana dokunmayan yılan bin yaşasın" benzeri çağ dışı öğretiler içinde gününü gün ediyorlardı.

Gerçek aydın diyebileceğiniz kişiler içinde bile o devrede askeri darbelerin zararlarını, Özgürlükçü Demokrasi'nin yararlarını bilenler çok azdı.

Prof. Aksoy'u içlerinde gören kimi öğretmenler sevinmişler, kendisine eğitim öğretim üzerine birçok sorular yöneltmişlerdi.

Prof. Aksoy; Kemalist, 27 Mayıs'ın getirdiği 1961 Anayasa'sının böylesine geri bir ortamda birtakım iç dış egemen güçlerce uygulatılmayacağını daha o zaman sezinlemişti.

Konuşmalar kısa, özlü, gerçekçi olarak tartışılırken, Öğretmen Efecan seslice, Efendim, diyerek tartışmayı kesti.

Efecan, Sayın Aksoy, siz nasıl Köy Enstitülü oldunuz, anlatır mısınız, dedi.

Prof. Aksoy, (gülerek) anlatayım:

Batı Berlin'de bir Üniversitede öğretim üyesi idim. Türkiye'ye dönmeme yakın bir doktora öğrencisi yanıma geldi. Öğrenci Almandı. "Hocam zamanınız uygunsa sizinle uzun bir konuşma yapmak istiyorum," dedi.

Buyrun, dedim.

Öğrenci, Köy Enstitüleri üzerine bana doktora tezi verdiler. Bu konuda bana sizin yardımcı olabileceğinizi söylediler. Bana yardımcı olup olamayacağınızı öğrenmek istiyorum, dedi.

Kendimi şöyle bir yokladım. Bu konudaki bilgim yetersiz olduğunu, kendisine doyurucu bir bilgi vermeyeceğimi anladım.

Doktora Öğrencisine,

Bugünlerde Türkiye'ye döneceğim. Gerekli yerlere, kişilere baş vurup istediğiniz bilgileri, belgeleri toplayıp size göndermeğe söz veriyorum.

Döndüğümde ilk işim bu oldu. Gece gündüz çalışarak Köy Enstitüsü üzerine yazılmış kitapları, dergileri, gazeteleri, bildirileri v.b. bir bir okuyarak, not alarak, fotokopiler çekerek taradım. İnceledim. Bilmediklerimi öğrendim. Yaratıcı üretici eğitimi daha iyi kavramış oldum. Bu konuda şimdiye dek ne denli yetersiz olduğuma üzüldüm. Köy Enstitüsü çıkışlı birçok öğretmenle dost oldum. Bilgi aldım.

Köy Enstitülerinin eski Müdürlerinden Hürrem Arman, M. Rauf İnan, Süleyman Edip Balkır gibilerle görüşüp konuştum. Bu konuşmaları özetledim.

Elde edebildiğim tüm dökümanları Alman öğrenciye gönderdim.

Batı'nın ünlü bir Üniversitesinin Köy Enstitülerini bizden çok daha iyi kavraması, öğrencilerine Doktora Tezi olarak vermesi beni uzun uzun düşündürdü.Olay benim için, tümümüz için çok anlamlı değil mi?

Prof. Aksoy, bu yanıttan sonra, (Efecan'a dönerek) İşte arkadaşım, neden ben Köy Enstitülü olduğumu, bu rozeti niçin yakamda onurla taşıdığımı şimdi daha iyi anladığınızı sanarım, dedi.

Işıklar içinde yat. BÜYÜK HALK DOSTU Prof. Muammer AKSOY...● *1990*

ŞİİRİN ŞİİRİ

Bir evin tek giriş kapısı varsa sorun yok, iş kolaydır; anahtarla açarsınız kapıyı, girersiniz içeri. Ya sonsuz kapısı olan bir yapıya nasıl gireceksiniz?.. Her kapı için anahtarınız olsa da büyük bir tedirginlik duyarsınız; yönelinen kapıya uygun anahtarı mı, seçilen anahtara uygun kapıyı mı arayacaksınız!.. İki durum da şaşkınlık ve ürpertiyle doldurur içinizi.

Amaç eve girmek, onu tanımak, orda yaşamaktır. Çekilen sıkıntılar, taşınan endişeler, duyulan ürpertiler o yapıyı yaşamınıza katmak adınadır.

*Üç - beş yıldan bu yana, şiire şiirle açılan bir kapı, şiire şiirle varılan bir yol üstünde derlemeler yapıyorum. Şiiri anlamak, olabildiğince değişik yönlerden ona varmak çabası içinde oldum. Kimi kez **"şiir"**e, kimi kez **"ozan"**a, kimi kez de **"okuyucuya / topluma"** dönük durdum. Şiirle şiiri yakalamaya / duymaya çalışırken, ozanlarımızın bu yoldaki ürünleriyle duyarlıklarını okuyucularla paylaşmak en güzeli...*

hasan hüsnü durgun

şiirin şiiri

● Hasan Hüsnü Durgun

I. Ozan Dilince Şiir

Bütün güzellikler için olduğu gibi, ona tutkun olanın gözünde de her şeydir şiir:

Kızoğlan kız güzelliğinde şiir;
Hem sevgili hem dost, hem anne yüzü.
Hâlâ beni mest ettiği gecedir
Sanırım hem yeryüzü hem gökyüzü.

Cahit Sıtkı Tarancı

İnsanın iç dünyasında sonsuz parıltılar, güzellikler oluşturan, acıya kardeş olan, teselli edendir:

Sarışın buğdayı rüyalarımızın,
Seni bağrımızda eker biçeriz.
Acılar kardeşin, teselli kızın,
Zengin parıltınla dolar içimiz.

Ahmet Hamdi Tanpınar

Aşka bulanmayan, şiir evine girilebilir mi?

Şiirden söz açılınca
Diyor ki bana konuğum
- Başka söze gerek yok
Aşktır onun tarihçesi

Ahmet Telli

Şimdi misilleme zamanı şiirin
Aşk adına o güzel adlar adına
Çoğalıp çoğalıp çoğaldıkça mavi
Şimdi misilleme zamanı şiirin

Metin Cengiz

O sözcükler ki kendini biçimler, kendi bağrını örs yapıp döğerek balyozuyla:

Hem örs hem demircidir onlar
Sürüp sürüp kendilerini ocağa
Yeni renkler kokular katarlar yaşama
Ateşe yeni kıvılcımlar
Sözcüklerle yazılır şiir
Bir yaz gecesi yaratıp kendilerine
Öpüşen sözcüklerle sevişen sözcüklerle

Mehmet Başaran

Şiir, yaşanan her şeyle birlikte, dilin toprağında boy atar.

yaban zeytinini düşle aşılamaktır şiir
ne gösteren, ne de gösterilendir, "olmaktır" şiir

Özdemir İnce

sevgilim şiir
yüreğimi atlaslarla sargılayan
duyarlık rüzgârım benim
günlerdir içimin öksüzlüğüne iniyorsun
birden ateşler dökülüyor solgun yüzüme
dilim şiir

Ahmet Özer

Her şey şiirdir, çağrısı aşkın
Bahar toprağından yükselen tütsü
Umut ve acı, başlayan ve biten
Yağmurun ve akıp giden hayatın türküsü

Ataol Behramoğlu

Mavinin sevdasında şiirin en derini,
Yüreği kıpır kıpır heyecanda yeşilin;
her şiir aşkın binbir yüzlü görünümü,
açtığım bunca kapı ele vermez yerini.

Hüseyin Atabaş

Onun gücü ve savaşımı karanlığa karşıdır, dilin bu ölümsüz sesini duymak gerek:

Gecenin orta yerinde

Aşka benzer bir çığlık
Yırtıyor karanlığı boydan boya
Işığa kesiyor ortalık
.....
Yüreğimin çılgın saati
Ölüm bile bozamaz büyüsünü
Daya kulağını, dinle
Atıyor kelimeleri tık tık

İsmail Uyaroğlu

Nesnel yarar yerine, yön çizendir şiir; umudu yeşertendir:

biliyorum
şiirle şarkıyla olacak iş değil bu
dalda narı
tarlada ekini kızartmaz güvercinin gurultusu
ama yine de
dişler arasında bıçak gibi parlar kavgada
şiirin doğrultusu

Hasan Hüseyin

Haksızlık, zulüm dile gelirse şiirde,
Gözyaşları, acılar, mutsuzluk tükenir evrende...

M. Sunullah Arısoy

Can katar kısacık ömrünüze
Çünkü hiç bir şeye, bu ara kendine de
Yeniden kullanırken benzemeyen şey odur
Gençtir çünkü, umutlarla yaşıttır

Seyyit Nezir

Hep böyle dosttur kardeştir
Hasta mısın seninle
Yenik düşsen senden yana
Mahsup isen
Özgürlüğün gibidir

Necati Cumalı

Şiiri yanlış anlayanlar/tanıyanlar ya da anlamayanlar için de bir şiir tanımı vardır:

Konu diye "İnsanlık Sevgisi"ni al
Vezin adına "Hürriyet"i seç
Sırası değil deme
Aklına estikçe
"Açlık" kelimesini kondur
Bir kolayını bul
Şiirin sonlarına doğru
"Hak" ile "Yaşamak"ı da kafiye düşür
İşte sana "Büyük Şair" olmanın yolu

Salah Birsel

kim ki sesini alışkanlık diye kullanır
sürülsün tutuklu ozanlar evinden

Haydar Ergülen

Kimine göre de:

Şiir içimizdeki zindanların mahkümu

Sezai Karakoç

ya da:

Ey dilimin doyulmaz tadı
Kavgamın tek silahı şiir!

M. Sunullah Arısoy

olduğu için kimi kez susan, kimi kez de haykırandır:

Susuyorum. Susar susmaz duyuyorum
başladığını şiirin.
Hep o, yanıbaşımda, gölgesiz gölge, bekliyor
konuşmayı.

Sabahattin Kudret Aksal

Şiir sızlanmaz, haykırır
Ama sızlayan yanını da
Duyar insanın içindeki

İsmail Uyaroğlu

Sevgi kuşatmasıyla kişiyi çirkinden, kötüden koruduğu için şiir, çıkmazlara düşüldüğünde yardımı istenendir, o her zaman verendir:

Sözcüklerin de saati var
Kulak ardı şimdi mutluluklar
Uçur beni hücremden şiir

Hasan Hüsnü Durgun

Gene şiirlere dönmeliyim, öyle kırgın
Öyle yalnızım ki, sığmıyorum sözcüklere
Gene şiirlere, şiirlere sevgilim
Burgaçlar yaratarak yorgun beynimde

Ahmet Erhan

Sana bu güzellikler bizden kalsın,
Bugünlerden bir şeyler bizden kalsın...
Senden almak isterler, bize söyle;
Geleni bize gönder, bizden alsın

Özdemir Asaf

Şiir beni her zaman kurtarır.

Özkan Mert

O, kendini adayandır; bu adayışla ve bu yolla varolan / yok olandır:

İsteme benden canımı Tanrım
Ne cennet ne cehennem
Ömrümü şiire adadım
Kimseye veremem

Türkân İldeniz

Şiir kefenim var sırtımda
kimbilir
mezarımı böyle kazacağım

Adnan Özer

Ben ki yatağından tedirgin bir suyum
Besbelli ki aşka ve ölüme çalışıyorum

İlhan Berk

Her şiir ömrünce bir ölümdür

Sedat Şanver

Her şiir boydan boya
bir ıssızlıktır artık
dizelerse giderek daha tenha

Hilmi Yavuz

Şiir hiç ölmüyor, ölmez, ölüm şiirde yaşar.

Talat Sait Halman

II- Şiir Dilince Ozan

Ozan, şiirin gücünü kullanıp kendini, insanı değiştiren, uçuran, yıldızlara erdirendir:

Uçtum, şiir taktı bana kanat,
Savruldu sonsuza ışık hızım,
Ne uzak, ne yakın, durdu saat,
Döküldü kandil kandil yıldızım.

Sabahattin Kudret Aksal

Kuşlar uçar sıcağa
Soğuk buralar soğuk
Ozan kuşlayın göğe
Özenimser uçmaya

Yaşar Miraç

Geleceğin kumaşını en güzel dokumak için
Güneşin ilk ışınlarını doruklardan derendir.

A. Turan Oflazoğlu

Aydınlığın, sevginin peşinde olduğunu bildiği için, o:

Ozanım
Sevişkenim
Fitne ficur ne bilmem
....
Ozanım
Dövüşkenim
Kara gecede kalmam

Ahmet Günbaş

Görmez misin ozanları
Aydınlığı kutsarlar karanlıkta
Mutluluğu över
Açların ekmeklerini bağışlaması gibi
Umudu sunarlar

Seyyit Sezer

diye seslenir.

Dünyaya sığamayan ozanın kurduğu yeni yurdudur şiir:

Yazı kapatılmışlığın dışarı çıkmasıdır

Fehmi Hüsnü Dağlarca

Darıdan ufağım da
Dünya sığar içime
Dünyalara sığamam
Sığamam oğul

Gültekin Akın

Kalbi unutuşlara sesi aşklara savrulmuşsa
Yaralayan ve sargılayan hayat yurdudur şairin

Ali Mustafa

Hep güzel adına üreten ozan, şiiriyle yaşamı da güzel kılandır:

Şiir bir emekçidir
Hep güzel şeyler üretir
Bir yerde rastlarsan ona
Gir koluna bize getir

Halim Şefik

şimdi yaşanan bir sabahın içine
bütün gurbeti doldursam/bütün ayrılıkları
kış gecelerine masal olsam/yeryüzüne esenlik
şafaklara parçalanmış anılar taşısam
bütün yaşadıklarımı savursam aşkın tarihine
bir fırtınaya tutulur hayatım birdenbire
güzel: şiir

Ahmet Özer

"Ozan - şiir" bir ortak sevgide, her acının umarı olma bilincindedir:

Bak yanıbaşındayım yine
Ayaklarım ucunda geldim
Çıplak çırılçıplak senin
Yeni bir şiir. Seni kimsenin
Sevmediği gibi sevdim
Acının ilâcı bende

Necati Cumalı

Her kimin elleri bağlansa odur zindana giren
Her kim ipe çekilirse ondan önce can verendir.

A. Turan Oflazoğlu

Bir yürek ürünü olarak görülen şiir, onun/ozanın onaran dilidir de:

Ey oğul bir gün yazıcı olursan
Kuşkunun birikmenin ve beklemenin yazıcısı
Sakın masal anlatma ülkemin çocuklarına

Özdemir İnce

Yazarız biz
Öz ve kısa
Yürek dil ile uzlaşırsa

Ozan Ovacık

Nice yazlar kışlar geçti
Geldim gizemli kapına
Öğrenip ozancayı
Bal sızdırdım imgelerden
Girdim dilin gül bahçesine

Bedrettin Aykın

bir deniz yalıyor asırlardır günleri
bütün kitaplarımı nehirler gibi akıtsam
güzel bir sözün ardından koşarak
sıcacık bir dizede/soluk alsam göğsünde
sözüm şiir

Ahmet Özer

Ozan şiiri yaşadığından / yaşamdan süzme peşindedir:

Bir kelime gelir, sürtünür, yoklar beni
Anlarım, bir şiirin elçisidir
Bırakır hemen elimdeki işi sokağa çıkarım
Bakarım, günlerdir içimi sancıtan şiir
Orda, esinimi ışığından süzdüğüm
Sonsuz göğün altında
Bana incecik gülümsemektedir.

İsmail Uyaroğlu

Yaşamı savunmaya
katılmaması ozanın
kendini mürekkep lekesi
sanması gibi
insanın

Sunay Akın

Ozan şiirle dünyaya ulaşır.

Özdemir İnce

Ozan, "acıyı bal eyledik" (Hasan Hüseyin) derken, bir başka "Ana" (P. Buck, M. Gorki, C. Aytmatov) olduğunun da bilincindedir:

Haydi er kişi misin, kadın mı
Hamurunu kar, sözcükleri yoğur
Bebeğin kımıldadı duymadın mı
Doğur yüreğim doğur

Ömer Kayaoğlu

Sana mutsuzluğu, acıyı gönderdim, ozansın,
Sevişmek denli bunlar da gerek.
Eksik olursa sızı, sap yiyip saman çıkarır,
Ateşle dağlanmamışsa yürek.

Cahit Külebi

Dikeni gül et bana
Ozansan el et bana
Geleyim geleyim

Ömer Kayaoğlu

Genç ozana seslenen S. K. Aksal:

Göğe benzemeyi dene
Gök gibi doğal
Gök gibi şaşırtıcı

İnsanlığın yükünü taşımıyorsan,
Kendinden söz etme

Kıvılcım külün altında
Külünü karıştırmayı unutma

diyerek ona yol gösterir, ışık tutar.

Ozan kendi atlasını çizerek, sesiyle bir başka yüreğe yürüyendir/gidendir:

Ozan
amansız sevdaların damıtıp özsuyunu
döker kendi göklerinden
sesinin atlasına

Hasan Hüsnü Durgun

Bütün gece
Sözcükleri kemirdin kurtlar gibi
Seçtiğin sözcükler
Vursun diye kalbi

Ali Püsküllüoğlu

Dosta düşmana karşı
Taşımak istiyorum kalbimi
Köylü bir ananın yetiştirdiği
Kızınız bir biber gibi

Abdülkadir Bulut

Bir açık şölendir o, herkes onda birleşsin diye
O, yedi iklim dört bucağa çağrılar gönderendir.

A. Turan Oflazoğlu

Hep yeniyi, değişiği aradığı için yalnızdır, yabancıdır ozan:

Hiç bir yerin yerlisi değilim
Çünkü her yerde azınlıktayım
Her yerde dışarıdan bir türküyüm
Yalnız dostların dinlediği
Az duyulan bir türküyüm-göçerim
(Şiir de göçer-göçebedir

Bütün güzel ellerde gezer
Ozan hep yalnızlığa göçmen gider
Çünkü dostum-ne acı
Şiir her yerde azınlıktadır
Ozan her yerde yabancı)

Özcan Yalım

Ozan dediğin ateşiyle suyunu getirendir
Kat kat ölmüş kayadan yemyeşil otlar bitirendir

A. Turan Oflazoğlu

Ozan, şiire büyük bir özenle/önemle yaklaşırken:

Geldim kapına dayandım
Onmaz acıları sana açarak
Saygıya durdum şiir

Hasan Hüsnü Durgun

der; bir yandan da:

Yaslanıp uyusam
Sözcüklerin kucağına
....
Dilimin ölümsüz suyu
Akıp dursa derinlere

Ali Mustafa

diyerek şiirin alanını, sonsuzluğunu çizer

Ozan dediğin Tanrıya kat kat uyanan evrendir
Aya güneşe gitmez, ayı güneşi getirendir.

A. Turan Oflazoğlu

III- Şiir Nereye Gider

Ve şairler boyuna kimlere yazarlar?
Yıkılmış köprülerin başında
Ürkmüş boşluktan biri inliyorsa
Ve şairler onlara geldimlere yazarlar

Behçet Necatigil

Bir şair kendinden başka
Nereye gidebilir ki

Arif Damar

Ozan hiç kimseye yazmadığı gibi herkese seslenendir kendi burçlarından.

Ozanla / şiirle buluşan okuyucu da;

Dağı taşı sensin güden;
Sensin kum tanesini bir, bir daha bölen,
Böldükçe büyüyen yitiren yalnızlığı,
Açmadan geçeceksin kapılardan
İçmeden kanacak susuzluğun.
Sonsuzluğun boyu bir karıştan
Üç beş parmak uzun!

Oktay Rıfat

bu paylaşmanın zenginliğini yaşayacaktır.

Kimi kez de ozan ya da okuyucu:

Yüzsüz aşıklar gibi
Geldim kapına dayandım
Bağışla şiir

Hasan Hüsnü Durgun

onlarla geçtim
geçit vermeyen dağları
hiç görmediğim şehirlerin güzelliğinden
ve sevdiğim ozanların gözlerinden.

Ahmet Özer

İçinde bir şey parlar o zaman
Bakarsın ki değişmişsin, dolmuşsun,
Güzelin ışığı vurmuş yüzüne...
Bu ışık içinde sen de bakarsın ki
Bin kat daha güzel olmuşsun

Coşkun Ertepınar

Özgürlüğüdür sözcükler ozanların
Açarlar kapılarını karanlığın
Ne gardiyan duyar ne nöbetçiler
Alıp size getirirler

Bedrettin Aykın

diyerek aynı pınara eğilecektir susuzluklarını gidermek için.

Ozan topluma, aynanın önünde biri gibi seslenir, sesini dinler, sıradan yaşamaları bozmaya çalışır:

Size hiç bakılmamış aynalar getirebilirim
Alır ardınıza bakarsınız çünkü hep dönüktür sırtınız
Sen geceyi alnında soğutan gülünç ve zavallı insan
Bırak lâmbaların yalancı aydınlığını
Şimdi hangi kapıyı açsan
Orada ölüm
Kandilsiz bir ruh gibi beklemektedir.
....
Hey sen!
Her oyuna yedek soyunan zavallı insan
Uygun adımla yürüyüp
Aykırı düşler kurmayı bırak
Çık artık sıradan

Tuğrul Tanyol

Taşkın yaşayarak ölümün kıraç ovalarını

Güllük gülüstanlık yeni bir ülkeye döndürendir.

A. Turan Oflazoğlu

O/ozan, onunla / okuyucuyla, ona / şiire vardıkça olgunlaşır; çünkü "yaşam - şiir" birlikteliğinin sarıcı /kuşatıcı yönünü görmüştür:

Önce şiirde sevdim kavgayı
Hürriyeti kelime kelime şiirde
Mısra mısra sevdim yaşamayı,
Öfkeyi de, sevinci de...
Senin ışıklı günlerin,
Benim iyimser dostlarım
Hepsi hepsi şiirde
Ne varsa kaybettiğim...
Bütün bulduğum şiirde

Rıfat Ilgaz

Sevinç örülür hüzne karılı kuyum
Şairim eğir gerçeğe düşlerimi
Sözcük dar kovukta şiirsiz
Neyler bir başına duyum

Erdoğan Yılmaz

Çilesine yandığım güzeliklerin
Kıyasıya döğüştüğü bu yerde
Düşen benim gölgemdi suya
Soran benim gözlerimdi
Arayan bendim tezgahında gecelerin
Düşe kalka, güle ağlaya

Şükran Kurdakul

Suları öptüm, oturup ağladım
Bir ter damlası olarak aktı
Göğsümden gençliğim neylersin
Artık benim sesimi biraz da
Dağlar denizler yerine
Kelimeler işlesin

Abdülkadir Bulut

Sesini sözcüklerle her yana duyurmaya çalışan ozan çaresizliğe düştüğünü de söyler:

Biliyorum ne etsem boş,
İçimdeki şiiri size duyuramam.
Boş sabahlara kadar uykusuz
Uğraşırnam didinmem ağlamam

Özker Yaşın

Sonsuz bir adanış içinde:

Sırtımdan hançeri çektim çıkardım
Devingen sözlerim ağzımda silah
Uğraştım didindim avcumda sabah
Ne varsa ne yoksa sana adadım

Teoman Aktürel

der. Ozanla okuyucu buluşma noktasında yürek zenginliğiyle çoğalır, güçlenir:

Şu gördüğünüz şiir, sayın okurlar
Yeni çıktı şairinin
Ucunu kanıyla yonttuğu kaleminden
İşte bakın, her dizeden kan damlar
Pıhtısız, okundukça yüzden yüze akan
Canlı bir kan
Üstelik tek nüsha
kim alır da okursa
Büyük bir şans tanır kendine ve ona
Yaşamı günü gününe çekip çevirmeye

Seyyit Nezir

Ey şiir arayıcısı ey esrik kişi
Şu son dönemecini de aşınca gecenin
Doğacak gün artık gündüze ilişkin değil
Bu ağartı ancak yürekle karşılanabilir
Bütün iş orda işte, ordan usturuplu geçmesini bil
Tutsaksan ellerin sıvışır gider zincirlerinden
Ve balyozla vursalar mısralarına
Soylu bir demir sesi yükselir
Soylu büyük ve mavi bir demir sesi

Cemal Süreya

Ozan, kime, ne kadar gidebileceğini kestiremezse de ölümlü dünyada varlığını sürdürmenin "ak üstüne kara çizgi" izi bırakmakla olacağını bilir:

Yazdıklarını duymak
Belki yalnız bana vergi,
Düşsem de karanlığa bakan yok
Aydınlık bir çizgi

Kader aynı kader, şu farkla:
Size işlemeyen şeyler
Derinden yaşamakla
İçerimde yer eder.
....
Ufukların gerisi
Akıntıya kürek...
Belli olmaz, düşmek gerek
Ak üstüne kara çizgi

Behçet Necatigil

SONSÖZ

Her seçki bir sınırlama getirir; sanatın çok yönlülüğüne bağlı olarak bu da birçok eksikliği beraberinde taşır. O sonsuz kapılı evin/şiirin, o sonsuz

odalı içdünyasında küçücük bir gezintiyle erişebildiğimiz güzellikleri, pek fazla bir şey eklemeden sunmaya çalıştık.

Alıntılar şiirlerin bütünlüğü korunarak yapılabilir, yorumlar daha geniş ve açıklayıcı olabilirdi. Bir dergi yazısı boyutunu gözönünde bulundururken, istedik ki okuyucu, bilgiden çok duyarlıkları paylaşsın; böylece sanatın güzel ülkesinde bir küçük ışık yakarak, kendi bulgu ve sezgileriyle yönelsin şiire.

Bu çalışmayla, insanın "atardamar"ını besleyen o cansuyuna bir damlacık da olsa katabilmişsek seviniriz.●

KAYNAKÇA

(Metinlerin yer alış sırasına göre)

I

- *Cahit Sıtkı Tarancı, Otuz Beş Yaş, 11. Bas., s. 157.*
- *Ahmet Hamdi Tanpınar, Şiirler, s. 14.*
- *Ahmet Telli, Saklı Kalan, s. 41.*
- *Metin Cengiz, Broy, s. 18.*
- *Mehmet Başaran, Günler Tuz Rengi, s. 7.*
- *Özdemir İnce, Hayat Bilgisi, s. 77.*
- *Ahmet Özer, Gecenin Kanayan Yerinden, s. 5.*
- *Ataol Behramoğlu, Türkiye Üzgün Yurdum Güzel Yurdum, s. 31.*
- *Hüseyin Atabaş, Kıyı, sayı 6.*
- *İsmail Uyaroğlu, Gösteri, sayı 6.*
- *Hasan Hüseyin, Oğlak.*
- *M. Sunullah Arısoy, Cumhuriyet / Sanat - Edebiyat, sayı 51.*
- *Seyyit Nezir, Yazko Edebiyat, sayı 11.*
- *Necati Cumalı, Aç Güneş, s. 34.*
- *Salâh Birsel, Köçekçeler, s. 140.*
- *Haydar Ergülen, Karşılığını Bulamamış Sorular, s. 43.*
- *Sezai Karakoç, Taha'nın Kitabı, s. 36.*
- *M. Sunullah Arısoy, Cumhuriyet / Sanat - Edebiyat, sayı 51.*
- *Sabahattin Kudret Aksal, Şiirler, s. 177.*
- *İsmail Uyaroğlu, Şiir Kitabı.*
- *H. Hüsnü Durgun, Ağıtsız Çığlık, s. 7.*
- *Ahmet Erhan, Gösteri, sayı 26.*
- *Özdemir Asaf, Yalnızlık Paylaşılmaz, s. 13.*
- *Özkan Mert, Allah ve Tango, s. 89.*
- *Türkan İldeniz, Taşra Kızının Deliceleri, s. 47.*
- *Adnan Özer, Yazko Edebiyat, sayı 12.*
- *İlhan Berk, Güzel Irmak, s. 24.*
- *Sedat Şanver, Dilin İsyanı, s. 39.*
- *Hilmi Yavuz, Gösteri, sayı 26.*
- *Talat Sait Halman, Varlık, sayı 789.*

II

- *Sabahattin Kudret Aksal, Şiirler, s. 220.*
- *Yaşar Miraç, Yazko Edebiyat, sayı 7.*
- *A. Turan Oflazoğlu, Türk Dili, s. 434.*
- *Ahmet Günbaş, Kıyı, sayı 10.*
- *Sennur Sezer, Bu Resimde Kimler Var.*
- *Fazıl Hüsnü Dağlarca, Horoz.*
- *Gülten Akın, İlâhiler, s. 6.*
- *Ali Mustafa, Kıyı, sayı 26.*
- *Halim Şefik,*
- *Ahmet Özer, Gecenin Kanayan Yerinden, s. 6.*
- *Necati Cumalı, Aç Güneş, s. 34.*
- *A. Turan Oflazoğlu, Türk Dili, sayı 5.*
- *Özdemir İnce, 20.yy. Türk Şiiri Ant. - İ. Soysal, s. 289.*
- *Ozan Ovacık, Türk Dili Dergisi, sayı 20.*
- *Bedrettin Aykın, Gecede Söylenen Türküler, s. 35.*
- *Ahmet Özer, Gecenin Kanayan Yerinden, s. 6.*
- *İsmail Uyaroğlu, Yakında.*
- *Sunay Akın, Makiler, s. 56.*
- *Özdemir İnce, Hayat Bilgisi, s. 77.*
- *Ömer Kayaoğlu, Kıyı, sayı 54.*
- *Cahit Külebi, Bütün Şiirleri, s. 248.*
- *Ömer Kayaoğlu, Ozanca, s. 51.*
- *Sabahattin Kudret Aksal, Buluşma, s. 132.*
- *H. Hüsnü Durgun, Ağıtsız Çığlık, s. 18.*
- *Ali Püsküllüoğlu, Oluşum, sayı 6.*
- *Abdulkadir Bulut, Acılar Yurdumdur, s. 31.*
- *A. Turan Oflazoğlu, Türk Dili, sayı 434.*
- *Özcan Yalım, Çağdaş Türk Dili, sayı 5.*
- *A. Turan Oflazoğlu, Türk Dili, sayı 434.*
- *H. Hüsnü Durgun, Ağıtsız Çağlık, s. 7.*
- *Ali Mustafa, Kıyı, sayı 12.*
- *A. Turan Oflazoğlu, Türk Dili, sayı 434.*

III

- *Behçet Necatigil, En / Cam, s. 5.*
- *Oktay Rıfat, Elleri Var Gözgürlüğün, s. 63.*
- *H. Hüsnü Durgun, Ağıtsız Çığlık, s. 8.*
- *Ahmet Özer, Günle Dokunan, s. 19.*
- *Coşkun Ertepınar, Türk Dili, sayı 466.*
- *Bedrettin Aykın, Karşı, sayı 55.*
- *Tuğrul Tanyol, Ağustos Dehlizleri, s. 38.*
- *A. Turan Oflazoğlu, Türk Dili, sayı 434.*
- *Rıfat Ilgaz, Bütün Şiirleri, s. 171.*
- *Erdoğan Yılmaz, Gösteri, sayı 14.*
- *Şükran Kurdakul, Gösteri, sayı 8.*
- *Abdulkadir Bulut, Yazko Edebiyat, sayı 31.*
- *Özker Yaşın, Limanda Bir Gemi, s. 42.*
- *Teoman Aktürel, Yazko Edebiyat, sayı 4.*
- *Seyyit Nezir, Yazko Edebiyat, sayı 11.*
- *Cemal Süreyya, Göçebe, s. 35.*
- *Behçet Necatigil, Evler, s. 30.*

heidelberg tramvayı / 1

● Gülseren ENGİN

Soluk soluğa biniyorum tramvaya. Kendimi pencere kenarındaki bir koltuğa atıyorum. Kan ter içindeyim. Hep böyle yapıyorum zaten. Daha vaktim olmasına karşın telaş içinde koşuşturuyorum durağa. Oysa daha kalkışa beş dakika var.

Almanya'ya geldiğimden beri ulaşım araçlarının zamanında gelip, zamanında kalkışlarına alışamadım. Örneğin otobüs duraklarında listeler var. Onbiri sekiz geçe yazıyorsa otobüs tam o saatte geliyor durağa. Ne bir dakika önce, ne bir dakika sonra... Bu kadar dakik olmayı nasıl başarıyorlar? İstanbul'un trafik keşmekeşinden sonra bu düzene alışmak zor alacak.

Tramvay hâlâ kalkmadı. Ben çevremi izleyip, oyalanmaya çalışıyorum. Karşımdaki koltukta onüç, ondört yaşlarında iki kız öğrenci oturuyor. Gülüşüp duruyorlar. Yan taraftaki koltukta iki ihtiyar kadın... Yüzleri buruş buruş, saçları bembeyaz ama ikisi de bakımlı. Saçlar kuaförden yeni çıkmış, dudaklar boyalı, giysileri özenle seçilmiş. Biri yakasına iri bir yapma gül kondurmuş. Diğerinin parmaklarında yüzükler... Büyük bir iştahla konuşup duruyorlar.

Tramvay hafifçe sallanarak kalkıyor. At testanesi ağaçları arasından kayarak ilerliyor. Parkın çimenleri üzerinde dolaşıp duran tavşanlar.. Ne çok tavşan var. İnsanlardan kaçmıyor, oradan oraya, hoplaya zıplaya dolaşıyor, güneşleniyorlar. Belli ki insanlardan zarar gelmiyor onlara. Hamburg'ta, çalıştığım hastanede bir gün, bir hamam böceği görmüş ve öldürmek istemiştim. İş arkadaşlarım hemen atılıp engel oldular. "Bu zavallı böcekten ne istiyorsun?" diyerek azarladılar üstelik.Sonra böceği bir kağıdın üzerine alıp, özenle pencerenin dışına bıraktılar. Bir hamamböceğine bunca sevecenlikle yaklaşıldığını ilk kez görüyordum. Onlara bunun zararlı bir böcek olduğunu, öldürülmesi gerektiğini anlatamadım. Bir böceğin bile yaşamına saygı gösteren bu insanlar, kuşkusuz tavşanlara da aynı sevecenlikle yaklaşıyorlar. Bir de insanlara böyle sevecenlikle yaklaşsalar... Böcek öldüremeyen Almanlar, ölümden kaçan Bosna - Hersekli kadın ve çocuklara sınırları kapatabiliyor, Saraybosna'da ve Karabağ'da yapılan katliamlara gözlerini yumabiliyorlar.

Yaşlı kadınların önündeki koltukta, yüzü bana dönük oturan, orta yaşlı bir adam var. Bizimkilerden biri olmalı Tramvaya bindiğinden beri gözünü ayırmadı üzerimden. Memleketlisi olduğumu hissetti mi acaba? Esmer teni, düz siyah saçları, dudaklarını örtecek şekilde sarkan bıyıkları var. Gömleği buruşuk, pantolonu ütüsüz - Almanya'ya geleli otuz yıl olduğu halde nedense yıkanıp paklanmayı, temiz ve ütülü giyinmeyi öğrenemediler.-

Bizimkileri nerede olsa tanırım. Yanıldığım pek enderdi. Bir çeşit koku alma gibi bir şey... Bazan gidip yanlarına, Türkçe birşeyler söylerim. Şaşırıverirler. Sarı saçlarım yanıltır onları hep. Sonra bir sevinç uçuşur gözlerinde. Kırk yıllık dost gibi konuşuverirler benimle. Ah benim sıcak insanım!

Bu adamla da gidip konuşsam ne yapar acaba? Vazgeçiyorum hemen. Israrlı bakışlara sırtımı çevirip, pencereden dışarı bakıyorum.

Neckar nehri, bu öğle sıcağında tembel tembel akıyor. Kimi yerde aktığı bile belirsiz. Kırışıksız, berrak bir su birikintisi gibi uzanıyor. Suya düşen gökyüzü, ağaçlar ve çalılar kıpırtısız. Sonra bir yer geliyor, sular karışıveriyor. Gökyüzü ve ağaçlar bin parçaya bölünüyor. Ayna parçalanıyor, ışık pırıltıları dolaşıyor suyun üzerinde. Az sonra yine o tembel nehir... Bir kuğu bırakmış kendini suyun akışına gidiyor. Güzel ve gururlu.. Nehir boyunca geniş bir çayır uzanıyor içinde, nehre parelel bir patika geçiyor. Çayırda köpeklerini gezdiren insanlar.. Bu sıcakta, temmuz öğlesinde böyle bir yürüyüşü göze aldıklarına göre köpeklerini pek seviyor olmalılar- "Almanlar, köpekleri ve çiçekleri çok sever" diye duymuştum. Ya insanları?

Bana kalırsa Almanlar güneşi de çok seviyorlar. Yazın, güney kıyılarımıza koşan Almanlar'ın akşama dek güneşin altında yatıp gece, istakoza dönmüş, kıpkırmızı derileriyle dolaşışlarını anımsıyorum. Burada ne zaman güneş açsa - hangi ayda olduğumuz hiç önemli değil - hemen soyunup dökünüp seriliveriyorlar çimenlerin üzerine. Nereyi bulurlarsa... Kentin göbeğindeki meydanlar, parklar, bahçeler, hatta çarşı - pazar bile güneşlenen, çıplak insanlarla doluveriyor. Bizler güneşe doymuş, alışmış, hatta kanıksamış insanlarız. Onlarsa aç... Yılın büyük bir bölümü gri, karanlık bulutlarla örtülüyor gökyüzü. Bu yüzden güneşe hasretler.

Karşımda oturan öğrenciler gitmişler. Şişman, yaşlı bir adam gelip oturmuş. Sağ kolu yok... Savaşta mı yitirdi acaba? Ne çok kolsuz, bacaksız insan görüyorum Almanya'da. Yaşları yetmiş civarında insanlar bunlar... Savaşın artıkları... Ben savaşı kitaplardan, filmlerden öğrendim. Bu konuda pek çok şey söyleyebilir, yorumlar yapabilirim; ama gerçekte ben savaşı yaşamadım. Bu adamsa etinde, kemiğinde duymuş savaşı... Belki korkmuş, belki kahramanlıklar yapmış. Sonunda kolunu vermiş, canını kurtarmış... Neler hissetti acaba kolu kesildiğinde? Diğer eli ile ilk kez omuzundaki boşluğu yokladığında neler duyumsadı, neler düşündü?

Birden irkiliyorum. Nazi miydi bu adam? O dönemde Almanya'nın yakalandığı histeriyi düşününce yaşlı kuşağa kuşku ile bakıyor insan. Bu da onlardandı belki... Sezdirmeden adamı inceliyorum. Cansız, ışıksız gözleriyle dışarıya bakıyor. Seyredip, seyretmediği belirsiz... Dudakları kıpır kıpır... Kendi kendine konuşup duruyor. Belli ki gözleri de kendi içinde bir yerlere dikilmiş. Savaş günlerini mi düşünüyor acaba? Nazi olabilir mi? Neden olmasın?

Günümüzde yaşayan nazileri düşünüyorum. Pıtırak gibi çoğalan, giderek arsızlaşan, küstahlaşan neo - nazileri... Yabancıların evlerini, yurtlarını yakan, ıssız sokaklarda bıçakları ve zincirleriyle pusuya yatan, seçim zamanlarında çirkin politikacılarıyla posterlerde boy gösteren, televizyonlardan nefret kusan ırkçıları... Giderek artan oy sayısını.. Uygun bir zemin olmasa böylesine serpilip gelişebilir miydi neo - naziler? Onları gizli ya da açık destekleyen insanlar olmasa? Irkçılık karşısında tepkisiz kalmak, susmak da destek değil mi? Hayvanlara karşı bu denli yufka yürekli olan Almanların insanlara, özelikle yabancılara, onların ölümlerine, acı çekmelerine karşı bunca kayıtsız kalışlarını anlayamıyorum. Gerçi bir kısmı yabancıların sorunlarıyla ilgileniyor, ırkçılığa karşı çıkıyor; ama onlar azınlıkta... Ya büyük çoğunluk? Yabancılara acımak da, kendi ırkını üstün görmekten kaynaklanan bir başka çeşit ırkçılık değil mi? Ürperiyorum...●

bir karadeniz gezisinin ardından / 1

● M. Mahzun DOĞAN

Ey doğa, ayart gönlümü!

İzmir'den **Erzurum**'a, **Keşan**'dan **Kars**'a, **Uşak**'tan **Malatya**'ya, **Antalya**'dan **Urfa**'ya, **Diyarbakır**'a kadar birçok kenti gördüm, gezdim. Acı, tatlı anılarını yüklendim. Nice dizeler devşirdim her birinden ayrı ayrı...Karadeniz kıyıları ve **Trabzon** ise tanımakta çok geç kaldığım yerlerdi. Hele, kalbimin yarısının yıllarca, şirin bir **Karadeniz** ilçesi **Tirebolu**'da attığını, adıma postalanan aşk, özlem, hüzün yüklü nice mektubun bu ilçede damgalandığını düşününce, bu gecikmişlik duygusu katlanıyor. Gerçi, 1989 yılında, **Ordu - Ulubey**'de öğretmen olan ağabeyimi ziyaret nedeniyle bir parça görmüşlüğüm vardı. Ama, o yolculuğu da gece yapmışlığım ve yorguluktan uyuyakalmışlığım nedeniyle görkemli Karadeniz kıyılarının tadına varamamıştım.

Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği'nce **(TÜRSAB)** düzenlenen **"Karadeniz Turizmi Toplantısı"**na katılmam istendiğinde, sevindim. **Sarp** sınır kapısına adar uzanacağımız gezide, ana üssümüzün **Trabzon** olması ise, beni ayrıca sevindirdi. Yıllardır ilgiyle izlediğim, zaman zaman şiir ve yazılarımla yer aldığım **Kıyı** dergisi'nin yayımlandığı kentti **Trabzon.** Tanıştığımız 1983 (belki 1984) yılından bu yana dostluğunu, sevgisini esirgemeyen, Kıyı'nın emekçilerinden sevgili şair **Ahmet Özer**'i aradım telefonla. Ne yazık ki, o hafta sonu (17- 19 Nisan 1992) Trabzon dışına çıkacağından görüşemeyecektik. Gıyaben, **kıyı**'dan tanıdığım **Arslan Pulathaneli**'ye uğrarım belki dedim, olmadı. **Ahmet Özer**'in teşvikiyle, yolculuğumdan bende kalanları yazıyorum işte. Elbette, üçüncü kişi söylemiyle gazeteye yazdığım duygusuz, kuru haberi saymazsam...

Her Kentin Bir "KIYI"sı olmalı

Yanıma bir kaç kitap almadan hiçbir yolculuğa çıkmam. Bu kez de öyle yaptım. Ama, kitapların yanına bir de, Kıyı dergisi'nin çeşitli sayılarını aldım. Otobüste diğer gazeteci arkadaşlarla yaptığımız söyleşilerden çaldığım zamanlarda Kıyı'ları okudum. Karadeniz insanının yaşantısı, kültürü üzerine yazıları, çeşitli yazar ve şairlerimizin anılarını, yazılarını okudukça, gideceğim kente karşı donanmış duyumsadım kendimi. **Ceyhun Atuf Kansu**'nun **"Eski Trabzon Konakları"** ve **"Trabzon Ağıdı"**nı, **Bedri Rahmi Eyüboğlu**'nun **"Trabzon Deyince"**sini, **Nabi Üçüncüoğlu**'nun **"Neler bulduk, bilseniz neler / Bizi ayartacak - tatlı / Yaşamakta"** dizelerini, **Lütfiye Aydın**'ın **Maçka**'ya uzanan **Karadeniz** izlenimlerini, **İsmet Zeki Eyuboğlu**'nun **Sumela (Meryem Ana)** ve diğer **Maçka** manastırlarına ilişkin yazılarını.. Sohum Fenerinin **Trabzon**'a getiriliş söylencesini ve **Behçet Necatigil**'in **Trabzon**'da bir kız sevmişliğini bilerek varacaktım **Trabzon**'a... Az şey mi? O milyonlar harcanarak kuşe kağıtlara, renk cümbüşü içinde basılan turizm broşürlerinin hangi biri bu kadar donatabilirdi beni? Ve gittiğim onca kente ilişkin izlenimlerimi yazmazken,ne diye kaleme sarıldım şimdi? İşte, bunlar için diyorum, her kentin bir KIYI'sı olmalı. **Türkiye** çapında dağıtılan dergilerin hiçbiri bu işlevi göremez (Görmesi de gerekmez). Ama, her kentin bir **KIYI**'sı olursa, o kentin canlı,sıcak, duygulu bir belleği de olur. Teknoloji, dünyamızı küçülttükçe artan belleksizleşmeye karşı, her kentin bir **KIYI**'sı olmalı!

Kalp bu, yıkatılmıyor ki çamaşırcıya

Samsun'u geçince, doğa gönlümü ayarttı. O tutkunu olduğum, bir gün ayrılsam çılgınca özlediğim **Ankara,** gönlümdeki yaldızlı tahtına yeniden oturmak üzere de olsa, çekip gitti. **"Biz, Ankara'da çürüyoruz be!"** dedim, arkadaşlara. Yok boyu, sağımız birden göğe yükselen dik yokuşlar, koyu mu koyu, yeşilin ötesinde bir yeşillik. Solumuz deniz. Sağda yeşil tepelerin birden kestiği, solda ise denizle sarmaş dolaş, taa ötelere çekilmiş, deniz mi onu, o mu denizi yutuyor belirsiz olan ufuk... Sonsuzluk duygusu. Sanki, buralardan **Anadolu**'ya geçilmez, geçilemez. Dağlar yol vermez, katı bir çizgi. Sanki **Karadeniz,** ayrılmış iç bölgelerden, deniz kıyısında, ince, ipince bir şerit gibi uzayıp gider. Turizm **Bakanlığı**'ndan, **Ordu**lu arkadaşımız **Derya** gösterdi, o dağların tepelerine serpilmiş, iliştirilivermiş, düştü düşecek gibi duran evlere çıkan teleferik tellerini... **Uludağ**'ın ünlü teleferiklerini görmediğimden, ben bir **İzmir**'in semtine de adını veren teleferiğini bilirdim. Buralarda, dağbaşlarındaki her evin teleferik sistemi var.

Sanırım, **Fatsa - Yalıköy**'ün oralardaydı, güneşin batışını iz-

Sumela Manastırı

leme şansını yakalayışımız. Denize 4 - 5 metre uzaklıktayken diktik gözümüzü, ayıramadık sulara gömülene kadar. Denize yaklaştıkça kızaran o koca top, sulara gömülürken, taşın suya değince çıkardığı **"fosss"** sesini duyar gibi oldum. **Ordu**'ya gelince, **Ramazan** ağabeyimle sokaklarında hülyalı hülyalı gezişimiz geldi usuma, **Bulancak**'ta **"Konuşsana"**nın, **"Yediler Sekizlerde"**nin yazarı, vefalı dostum, ince duygularını, ustura eskinliğinde hüzünleri gülmeceye katan öykücü **Durcan Yaşacan. Giresun, Espiye** derken, **TİREBOLU.** O tepeden tırnağa aşka, şefkate kesmiş bir kadının siluetiydi **şimdi. Nabl Üçüncüoğlu**'nun güzelim dizeleriyle bakıp **omuz omuza** - diz dize ahşap evlere, **"Acaba hangisiydi kaldığı ev"** diye düşündüm. Kalbim ayaktaydı! Keskin bir hüzün yaladı bakışlarımı... **Üçüncüoğlu**'nun şiirindeki gibi, **kalp bu,** yıkatılmıyor ki çamaşırcıya... Unutamadığımız, bir **daha** yaşamayacağımız güzellikler gerilerde kaldıkça **ve her seçimimiz** çaresiz bir kaybediş oldukça... **"Düşüncelerimde nokta**

yağmur / Camda nokta / neler bulduk bilseniz neler / Yalnızlıkta". Tirebolu kalesi girdi, denizle aramıza.

Mozart, arabesk ve devlet memurunun deniz tutkusu

Trabzon'a vardığımızda geceydi. Otele yerleşip, yemeğimizi yiyene kadar takvim yaprağı düştü. Gecenin ortası. İlk dakikaları yeni bir günün. Dört gazeteci arkadaş, bir iki sigara içimi dolaştık sokaklarda. Sonra, dönüp yattık.

18 Nisan Cumartesi. Sabah, ilk işimiz **Karadeniz Teknik Üniversitesi**'ndeki **"Karadeniz Turizmi Toplantısı"**na gitmek oldu. Toplantı salonunun bulunduğu binaya girdiğimizde, üniversiteli çevreci öğrencilerin imza kampanyası karşıladı bizi. Öğrenciler, çevreden topladıkları, plastik, teneke kutular, sigara paketleri, izmaritler, cam şişeler, kavanozları sergilemekteler. Yazdıkları çeşitli sloganlar arasında, öne çıkan soru şu: **"Hangisi sizin çöpünüz?"** Evet, hangisi? Bu, yalın sorunun ortaya koyduğu gerçek şu, güzelim doğayı, denizi, kıyıları, yeşili, göğü kirleten biziz! Bu tümceleri yazan ben, hiç mi izmarit atmıyorum sokaklara? Sen, şu an bu sözcükleri okuyan sevigli okuyucu, sen, doğayı kirletici hiç mi eylemin yok? Bir düşün? Sen, ben, dostlarımız, merhaba deyip, elini sıktıklarımız, söyleştiklerimiz... Biziz doğayı kirleten... Hangisi bizim çöpümüz, düşünelim.

Ve toplantı. **Kıyı**'nın sayfalarını gazete sütunları gibi kullanıp, toplantı tutanaklarını yazacak değilim. Ama açış konuşmalarından bir iki şeye değinmeden geçemeyeceğim. İlk konuşmacı **TÜRSAB** Başkanı ve yöre insanı olan **Başaran Ulusoy**'du. **Ulusoy,** kısa konuşmasında, bir Avrupalıya verdiği yanıtı aktardı. Yorumlamadan, aynen yazıyorum: **"Siz, Mozart dinleyeceksiniz, ben arabesk dinleyeceğim. Buna alışacak mısınız?"**

Sonraki konuşmacılar, Trabzon Belediye Başkanı **Atay Aktuğ** ve Trabzon Valisi **Kemal Esensoy, karadeniz**'in **Ege, Akdeniz** ve **Marmara** kıyıları gibi betonlaşmamış olduğuna, bakirliğine işaret ederek, doğal çevre bilinci almış turistlerin bölgeye çekilebileceğini vurguladılar. Bunun için de, yaylaların turistik altyapı gereksinimlerinin giderilmesi gerektiği belirtildi. Ancak, yanlış turizm politikalarıyla, bölgenin de betonlaştırılabileceği kaygılarını dile getiren Vali **Esensoy,** ayrıca, denizle kentin arasına devasa kamu binalarını oturtan düşünce biçimini eleştirdi. **"Denizin dibine köşk gibi devlet dairesi yapılmaz"** diyen Esensoy'a katılmamak olanaksız.

Biliyoruz ki, 1985 - 1990 arası, turistik otellerin sayısının hızla arttığı yıllardı. Devletçe sağlanan teşvikler nedeniyle, yatırımlarda adeta patlama yaşanmıştı. Yatak kapasitesi 60 binlerden 200 binlere yaklaştı. Yatırımlar bir master plan çerçevesinde gerçekleştirilmediği için, üstelik **Türkiye**'de yaşayan dar gelirli geniş kitleler hiç hesaba katılmadığı için, 4 - 5 yıldızlı oteller, lüks tesislerle kıyılar dolduruldu. Çoğu yabancı krediyle işe soyunan bu yatırımcılar kredi geri ödemelerinde tıkanıp kaldılar. Sorunlar, sorunlar... Şimdi de, yayla turizmine teşvik veriliyor. Gözler Karadeniz yaylalarına çevrildi. **Akçaabat - Karadağ, Araklı - Pazarcık, Çaykara - Uzungöl, Maçka - Solma, Tonya - Erikil** yaylaları turizme açıldı. Yenileri sırada... Altyapı eksikliklerinin giderilmesi için, yatırımcılar bölgeye çağrılıyor. Nitekim, TÜRSAB'ın yeni turizm sezonunu Trabzon'da düzenlenen **"Karadeniz Turizm Toplantısı"**yla açması da, Başkan'ın **Trabzonlu** olmasından çok, yatırımcıların dikkatini bölgeye çekmek içindi. Bütün bunlar iyi, güzel de, yatırımcılarımızın diğer bölgelere yaptıklarını düşününce, Karadeniz kıyıları ve yaylalarının da artık tehdit altında olduğunu dünüşüp, korkmamak olanaksız. Dilerim, kaygılarımız yersiz çıkar!

"Rus Pazarı"nda ikinci el piyasa

Sarp sınır kapısı, 1988 yılında açıldıktan bu yana, **Karadeniz Bölgesi**'nde oluşan **"Rus Pazarları"** üzerine çok şeyler yazıldı, çizildi, konuşuldu... **Trabzon**'a kadar gelmişken, **"Rus Pazarı"**nı görmeden geçemedik. Pazara geldiğimizde, kalabalık karşısında dehşete düştüm. Hani, derler ya, iğne atsan yere düşmez, abartısız öyle! Pazara birkaç kişi birlikte girmişsen, birbirini kaybetmemek olanaksız. Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT) Cumhuriyetlerinden çeşitli insanlar, özellikle Türk kökenli Cumhuriyetlerdekiler, ellerine satılabilecek ne geçiriyorlarsa, alıp **Türkiye**'ye koşuyorlar anlaşılan. Kimisi, yere serilmiş bezlerin üzerine yaymış mallarını, kimisi valizleri, çantaları açıvermiş öylece.. Neler yok ki, televizyonlar, radyolar, teypler, pikaplardan, ayakkabılara, kibrite kadar... Şamdanlar, bebekler, halılar, masa bezleri,kül tablaları, avizeler, **Lenin** ve kızıl bayrak rozetleri... Başlarında yere çömelivermiş, hatta yayılıp oturmuş yaşlı kadınlar, erkekler, genç kızlar, delikanlılar. Hepsi de bakımsız, üstleri başları dökülüyor. Bakışlarında hem bir ışıltı, hem bir durgunluk, hüzün...

Sumela'da söylencelere karışıp gitme arzusu...

Alış - verişte pazarlık geleneğimiz burada, bu şaşırtıcı ucuzlukta bile sürüyor. Diyelim bir karton **"Magna"** sigarasına 20 bin lira diyorlar. Ama kimse bu fiyattan almıyor. Pazarlık ederek 18 bin, hatta 15 bin liraya alınıyor. Pazarlığa karşı direnenler de var elbette. Bir köstekli saat sorduk, orta yaşlarında, uzun boylu, saçları dalgalar halinde omuzlarına dökülen fakat, bu fiziksel güzellikleri yüzündeki ezik ifadeyle susturan bir kadına. **"Beş dolar"** dedi. Dört dolara vermesi için ne kadar ısrar ettikse de, inmedi, ancak, sabit bir dolar kuru ezberlemişler, hep beş bin lira olarak düşünüyorlar (0 günlerde, serbest piyasada dolar kuru 6 bin 400 lira civarındaydı.)

Pazarın kalabalığından söz etmiştim. Bir süre sonra anladım ki, kalabalığın önemli bir kısmını da, ikinci el piyasa için mal arayanlar oluşturuyor. 8 bin liraya, süslemeli, şirin bir vazo alıyordum, esmer, bıyıkları yeni terlemekte olan bir delikanlı, biraz öfkelice **"Hadi, şanslısın"** dedi, **"Ben hepsini alacaktım. Arkadaşın para getirmesini bekliyordum".** Zaten, aynı mekan içinde ikinci el piyasa tezgahları kurulmuş. kimileri, sabahın erken saatlerinde, pazar daha yeni açılırken, işe yarar ne varsa toptan alıp, bu tezgahlara diziyorlarmış. Buralardaki satış fiyatları, Rusların satış fiyatlarının en az 2 katı. Bir Azeriden 6 bin liraya aldığım bir bebeğin, aynısının bu tezgahlarda 20 bin liraya satıldığını gördüm. Bir kaset fiyatına 4 tane plak aldım. Elbette, üst yazıları kiril alfabesiyle olduğu için, hangi sanatçının plağıdır, müziğin türü nedir bilmek olanaksız. Ben de, kapak kompozisyonlarına, fotoğraflarına bakarak yaptım seçimimi.

Basınımızın yaza çize biteremediği **"Rus dilberleri"**ne ise pek rastlamadım. Pazarın sonlarına geldiğimde gördüm, alabildiğine süslenmiş ve göz süzen üç kadını... Bir de, kentin içinde, köşe başlarında gördüm. Üçlü, dörtlü gruplar halinde, dekolte giyimleriyle dikkat çekiyorlardı...●

ayşe'nin kedileri

● Saliha YADİGÂR

Balkonda oturmuş, günün ilk ışıklarını izliyorum. Bu sabah benim için yeni bir yaşam başlıyor; beni doğuran ilk ışık düştü yeryüzüne.

Yavaş yavaş herşey değişiyor. Acılar su yüzünde. Arayışlar, seviler. Ama bitiş değil canımı acıtan, başlayışlar, uyanan duyarlıklar, kanayan yaralar...

İki dostum var şimdi eski ve yeni iki dost. Biri Can (Ali Can). Geçmişten gelen acıları ayağa kaldıran, sancıları uyandıran bir sevgili... Eski bir aşık, yeni olmadığı ne belli?..

Ali Can'a beş yıl önce tutkundum. Çıkıp gitmişti uzaklara. Yeni arkadaşlar, sevgililer edinip benden uzak yaşamıştı. Avrupa'yı adım adım dolaşmış, insanlarla derin dostluklar kurmuştu. Bu arada bana mutluluğunu, coşkusunu anlatan iki mektup yazmıştı. Doğrusu onu kıskanmıştım, mutsuzluğum, Ali Can'a özlemim bir kat daha artmıştı.

Sonra Ali Can yokoldu. İçimde onunla ilgili ışıkları söndürdüm, yeni ışıklar buldum kendime. Yeni bir sevgi. Ali Can bitmişti. Avrupa'da yaptıkları, dertleri, acıları umrumda değildi.

Bir gün çıkageldi. Yepyeni umutlara sürüklendim. Sonra evlendiğini öğrendim. "Zaten bitmişti" dedim, umutlarımı bir kenara bırakarak. Yeni dostlar edindim.

Ali Can iki gündür bende kalıyor. Sabah küçük bir yürüyüş yaptık. Evimi, mahallemi, kendime kurduğum yaşamı çok sevdiğini söyledi. Gözlerime hülyalı hülyalı baktı. Gülümsedim, teşekkür ettim.

- Biz her zaman dosttuk, dedim.

Liseden beri süren arkadaşlığımızın güzel anılarını anımsattım.

- Ne güzel günlerdi, dedi. Elimi tutup sıktı. Olmuyordu eskisi gibi elimin avucunda eridiğini hissetmiyordum. Geçmişte bizi bağlayan, yolumuzu çakıştıran duyarlıklar dostça bir sıcaklığa dönüşmüştü. Gözlerinde denizi, göğü, rüzgarı gördüm. Yakında gidecekti, hissediyordum. Uzaklara, çok uzaklara... Evini, ailesini, yeni dostlarını bırakıp. Acı çekiyordu. Uzaklarda göreceği yeni insanlar için, yeni insanların acıları için...

- Evet güzeldi, dedim. Yeni günler, yeni dostluklar bizi bekliyor.

Gülümsedi:

- Yeni acılar... Sence neden böyleyim ben?

- Biliyorum Ali Can. Neden böylesin...

Ona Ayşe'den sözettim. Ayşe yirmi yaşlarında, kumral, yeşil gözlü, ufak - tefek... Benim yeni dostum. Mahzun, düşünceli bir kız.

Ali Can'ın gece mavisi gözlerinde fırtınalar beliriyor, yapraklar düşüyor. Sevgiyle, ilgiyle dinliyor beni...

Ayşe'nin sarı defteri elimde. İçinde yüz çizgileri gibi gölgeli "Günceler" başlığı. Özenle kaplanmış, arasına kırmızı kurdeleyle işaret konulmuş. Orta sayfalardan birinde bir söğüt dalı. Kurdeleli sayfayı açıp okumaya başlıyorum:

"Bugün bayram, kurban bayramı. Mutluyum. Çünkü Beauvoir'ı tanıyorum. Mutluyum. Çünkü artık çok farklı bir insanım. Duygu ve düşüncelerim bilinen ya da bilinmeyen sellerin etkisiyle taştan taşa çarpıp parçalanamaz artık. Dünyayı seviyorum. Bir yavuklu değil gönlümü çelen. Karşıda yanan ışıklar. Rüzgârı ileten, titreştiren kavak yaprakları...

Ağaçların ardında ışıklar parıldıyor. Gündüz ışığımızı kapatan sevimsiz apartmanlar gece güzellik yarışında. Aydede ne güzel (henüz tepsi değil)...

Bu güzel, bu mutlu yaşam kesitinden ayrılıp içeri girmek olmaz. Ayrılamam. Mutluluğu tatmak. İlk kez mi oluyor yoksa?.. Bir bütünün küçük bir kesiti. Ben bu kesiti bütünsel olarak görüyor, algılıyorum. Nasıl mutlu olmam?..

Üç kedi. Üçü de üç minik yavru. Biri sarı, ikisi tekir. Küçük bahçemizde büyüdü onlar. Annemle birlikte her hafta yıkadık. Yine küçükler ama, gözle görülür bir gelişim gösterdiler. Çok tatlılar. Patili minikler...

Kapı açık kalmış, bahçeden dışarı çıktılar. Ben de kapının yanında duruyor, söğüdün ihtişamını izliyorum. Yanımdan geçip dışarılara gittiler. Uzaklaşamadan... Kadınlara benzetiyorum onları. Küçük bir açılma... derken... Kocanın ya da sevgilinin kanatları.

Neden erkekler gibi değiliz? Ne diye yaşamımızın tümünü onlar için saklıyoruz? Oysa onlar da yaşamımızın kesitlerini oluşturmalı...

Ben bunları düşünürken kediler yeniden uzaklaşıyor. Yanımda beton kaldırım yükseliyor, ne tuhaf... Kaldırsam mı onları (kedicikleri)?.. Çevreyi tanısınlar. Ama yapamam, göze alamam. Sonra çıkıp giderlerse biz n'aparız? Onlar bizim patili yavrularımız.

Kedilerden biri söğüde tırmanıyor, tırnaklarını geçire geçire... Sarı kedi beton kaldırıma çıktı. Birkaç kez bıraksak gidecek bunlar. En iyisi bırakmamak...

İçeri girdim. Annem uyumuş. Kardeşim fotoğrafların üstüne kafasını koymuş, gözünü dinlendiriyor. Ben içeri girince ışığı kapadı. Oysa ben, attıklarımı yazacağım. Taşlığa çıkıp yazmalı (taşlık koridor şeklinde dar bir oda.)

Pencereyi açtım. Yok yok kardeşim açtı. Kedileri dışarı çıkardığımı söyleyince meraktan açtı pencereyi.

- İçeri alsaydın, demişti.

- Almadım.

- Sahiden almadın mı?

- Almadım.

İşte bu yüzden açtı pencereyi. Onları yitirmekten korkuyor. Tıpkı benim gibi. Sonra bahçeye baktı. Kedileri görünce rahatladı:

- Onlar benim, gidemezler, dedi.●

ortakça yaşama

● b. orhan atabaş

Ağlıyordu. Ağlarken de serzenişlerin birini birine düğümlüyordu. Elinde süpürge, hırçın hırçın süpürüyordu halıyı. Gözlerinde yaşlar, boğaz damarları şişti. "Offf, of" dedi yere oturup. Bana baktı. Yüreğimde bir şeyler sıkıştı. beynim zonkladı. Gözlerim yandı. Bacak bacak üstüne atmıştım, indirdim bacağımı, yerimde şöyle bir kaykıldım. "Ne oldun" dedim ürkek, biraz da korkulu. Halının üstündeki tozları eliyle tek tek, bir bir topluyordu. Durdu, baktı, gülümsedi... herhalde. "Ne olacak, görmüyor musun" dedi.

Görmemiştim. Neyi görecektim? Kuşkulandım. Alnımda terler hissetim. Oda küçülüverdi ansızın. Perdeler, koltuklar, duvarlar... hepsi sanki oyuncak gibiydi gözümün önünde. O'na baktım. Az ötemde, kızgın yüzü sararmış, ağlamaklı. Neden böyleydi, ne oldu?

"Allah kahretsin, Allah belasını versin" dedi birden. Kalktı, duvara yaslandı. Ellerini bomboş, güçsüz bırakıverdi. Böyle değildi evlenmeden önce. Güçlüydü, sevecendi, mutluydu kızlığında. Uçuyordu durmadan. Gerçi evde babası olur - olmaz sorunlar çıkarıyor, bağırıp çağırıyor, sevgisini asık suratının arkasına gizliyordu ama, olsundu, babalarıydı. Düzen böyle kurulmuştu. Annesi, evlendiği günden beri kocasının huyunu - suyunu, kişiliğini kanıksamış, hiç tepki göstermemişti. Gittikçe olumsuzlaşan, gittikçe başkalaşan adam, onca kültürüne, onca okumuşluğuna karşın kumardan geri durmuyor, sigarasını - içkisini azaltmıyordu.

Ama olsundu, babalarıydı. O olmasa ne yaparlardı? Ne yer ne içerlerdi? Sonra çok severdi babası O'nu. O bir yana, dünya bir yanaydı. O olmasa, dünya da yoktu sanki. Babasının bu sevgisi, bu inanmışlığı, bu korumacılığı kızının kabuğunu kırmasına neden olmuştu. Kız'dı ama, çevresi, davranışları, ana - babasının hemen her yere O'nu göndermesi, O'nu hep öne sürmesi... O'nu "erkek gibi" olmaya zorlamıştı.

Ataktı, girişkendi, sevecendi. Ne yapar yapar, nerden bulur bulur, insanın yüreğine girerdi. Sohbeti hoş, dili tatlı, bakışları deniz mavisi gibiydi, mutlu - rahat...

Duvara yaslanmış, elleri bomboş, güçsüz duruyordu. Az ötemdeydi O, ben beride, koltukta... Suskundu. Boş gözlerle O'na baktım; O, boşluğa boş boş bakıyordu. Soluk alıyor muydu? Dünya durmuş muydu? Dakikalar mı geçti, saatler mi?

Süpürge halının üstünde, terlikler az ötede, sonra ayaklarım, ben ve koltuk. Arkamda sarımsı bir duvar. Kör duvar, sessiz duvar...

"Ne oldu, nevar?" dedim. Sustum, yutkundum. Ardından "söylesene kızım, ne oldu?" dedim. O, bakmıyordu bana. Duymuyordu beni, görmüyordu... Oysa burdaydı, karşımdaydı, az önce bağıran - ağlayan - ilentiler düğümleyen O değil miydi?

Bir ses o anda. Fokur fokur fokurdayan su sesi. Ne bu? O'nun gözlerinden mi, yüreğinden mi, nerden bu ses? Bana mı öyle geldi? Ellerine baktım, erkek eli değildi. (Erkek eli?). Bomboştu, güçsüzdü ama, ne de olmasa O'nun elleriydi. O'nun güzel, sıcak, hayat dolu elleri. Daha otuzikisinde ama, olsun, otuziki yıllık çizgiler az mıydı?

Sonra yüzüne baktım. Ürktüm. Hep bildiğim, hep şarkılar söylediğim yüz bu muydu? Aman Tanrı'm... Ne kadar sarıydı. Hangi ressamda var bu sarı?

Gözleri acıklı şarkı notaları gibi. Bakışları soğuk, duygusuz. Öfkesi kabarık. Kimeydi bu öfke, bakışları neden soğuktu?

Kalktım yerimden, saçlarına uzandım. Uysaldı, çekingendi. Saçları avuçlarıma doldu, yüreği beynime girdi, gözleri yanaklarımı öptü. Başını çevirdi, bana baktı sonra.

Neden böyle oldu? Niçin böyle oluyordu? Gülmek, mutlu olmak, yaşamı türkü türkü yaşamak zor muydu? O'nu böylesine kızdıran, "Allah kahretsin" dedirten neydi. O, bir insandı. O; yaşantısını özgürce, güzelce, namusluca sürdürmek isteyen birisiydi. Genç kızlığındaki serbestliği, girişkenliği, gönlünce yaşama düşüncesi niçin engelleniyordu, engellenmek isteniyordu? Evli olması, evlenmesi, evlilik dünyasında bulunması, evinde çoğu şeyleri hep O'nun yapmasını mı gerektirecekti? Evlilik "ortakça yaşama" değil miydi? Şimdiye dek annesinin çektikleri, başka kadınların yaşadıkları, duydukları, okudukları... bu ortaklığın gücünü gizini yitiren olumsuzluklar isyan ettiriyordu O'nu. Evleneli şunun şurasında altı yedi yıl olmuştu. Ama o olumsuzluklar kendi yaşantısında da tüm çirkefliğiyle sırıtıyordu. Oysa ilk günler öyle miydi ya? Ben O'na ilk günler ne umutlar vermiştim. Tatlı, güzel sözcüklerle kendimi sevdirmiş, O'na "hep yanında olacağımı" söylemiş, O'nu inandırmıştım. (İnandırmış mıydım?) O da bana güvenmiş, beni sevmiş, benim dünyamı paylaşmış ve özlemlerimi, tutkularımı, inançlarımı ortakça yaşamak için elimi tutmuş, güzel ağzıyla güzelce "evet" demişti.

Avuçlarımı dolduran saçlarını bıraktım. Yüreğini beynimden çıkarmadım. Bir adım geri çekildim, uzattım ellerimi..O da uzattı ellerini. Ellerine baktım. Erkek eli değildi. (Erkek eli?) Bu eller benim dünyamdı, benim sevgilerimdi. Bir küçük adım attı sonra, karşılıklı durduk. Gözlerini gözlerime kilitledi, elleriyle ellerimi sıktı. Güzel ağzıyla, güzelce "Allah kahretsin, Allah belasını versin" dedi tekrar; hırsla, inatla, ağız dolusu.

Halıya baktı, süpürgeyi hızla ittirdi ayağıyla. topladığı tozlar dağıldı tekrar. Ellerimi daha bir sıktı, gözlerime baka baka "yapmayacağım, toplamayacağım işte" dedi. Gülümsedim. Gözlerimi kaçırdım gözlerinden. Ellerimi kurtardım ve sonra "yapma" dedim "toplama".

Toplamadı.●

eğitim emekçisi ferit oğuz bayır / 3

● Mehmet BAŞARAN

Öğrencilerimi, köy halkını sevmiştim. Çalışmalar iyi gidiyordu. Bulgar öğretmenin yarattığı gerilim de azalmış görünüyordu. Başarımda Muhtar Hasan Ağa'nın payı büyüktü. Ona göre Türkler de ancak laik eğitimle yüzyılların uyuşukluğundan silkinip ilerleyebilirdi. duyabildiğimiz kadarıyla, Anadolu'daki direniş hepimizi umutlandırıyordu. Tüm mahallenin konuğuydum "gezek usulü" sırayla her gün bir evde öğle ve akşam yemeklerini yiyordum? Sofraya ailece oturuluyor, günün haberleri konuşuluyordu. Komşularla iyice kaynaşmıştık. Sıcak, içten Rumeli insanı bana çıktandır özlemini duyduğum aile sıcaklığını duyuruyordu. Gene de aklım Türkiyede, Isıovalıların deyişiyle "memleketteydi".

Sonunda yüreklerimiz hoplatan haber geldi: Osmanlı Hükümetinin girişimiyle Edirne'den Bulgaristan'a sığınan öğretmen, memur Anadolulu askerler "muhacır" tanımıyla (Düvel-i İtilafiyenin) onayladığı pasaportlarla İstanbul'a gönderilecekti.

Altı aydır içli dışlı olduğum Isıovalılardan ayrılıyordum. Komşuların tümüyle vedalaştım. Kadın erkek, çoluk çocuk gözyaşları içinde beni uğurladılar. öz kardaşlarımdan kopuyormuş gibi bir burukluğu yaşadım.. Isıova'da geçen günlerimi yaşamım süresince unutmayacaktım.

1921 Şubatında Burgaz'dan kalkan Bulgar Kiril vapurunda beş yedek subay, 158 er vardı. Herbirimiz yabanelde bu günü beklemiştik. yakınlarımızdan haber alamamıştık. Kimileri başından geçenleri anlatıyor, kimileri de yanık Rumeli türküleri mırıldanmaya çalışıyor, yolculuğun bir an önce bitmesi için sabırsızlanıyorduk.

Karadeniz Boğazı'na yakın geçitte Hiyerax adlı bir kravazör toplarını, mitralyözlerini üzerimize doğrultarak vapurumuzu durdurdu. Gemiyi kontrola gelen Yunan askerlerine kaptan bizi "pasaportlu yolcular" diye tanıttı. Üstümüzdeki belgeleri, paraları toplayan Yunan askerleri, inceledikleri pasaportları da oracıkta yok ettiler. Niyetlerinin hiç de iyi olmadığı anlaşılıyordu. Boğazı geçip Anadolu kıyılarında ilerlerken, bizi her yana Mustafa Kemal ordusundan alınmış tutsaklar olarak tanıtmışlar. Vapur kaptanı bunu protesto ettiği için İzmit'te gemiye bir İngiliz subayı binmiş, bizlerle görüşerek soruşturmaya başlamıştı. Karakaçan poturumun cebinde Yunanlılardan gizlediğim pasaportumu bu subaya gösterdik. Savaş tutsağı olmadığımız belgelenmişti. daha sonra vapura gelen İzmit'in Türk Mutasarrıfıyla anlaşan yunanlılar, bu kez başka bir vapurla bizi İzmir'e, sivil tutsak karargahına yolcu ettiler. Orada Uşak çevresinden sürülmüş sivil tutsaklarla tanıştık. Üç gün sonra cepheden gelen yaralı Yunan askerleriyle "savaş tutsağı" diye tanıtılarak bir vapura doldurulduk. "Bunlar Mustafa Kemal'in askeri olamaz" diyordu yaralı Yunanlılar. "Biz onun askerlerini gördük. Hepsi de uzun boylu iri yarıydılar, manda gözü gibi gözleri vardı."

Açlık, pislik binbir sıkıntı içinde Pire'ye, oradan da Atinaya götürüldük. Silahlı askerler sarmalında "savaş esiri" diye teşhir edildik Yunan halkına. Üç ay Larissa esir kampında angaryalarda çalıştırıldık. Üç ay sonra sürdürülen girişimlerle Düveli itilafiye pasaportlarının geçerli sayılması üzerine, bir savaş ikmal gemisiyle İstanbul'a getirildik.

Üsküdar'a çıktığımız gün, cehennemden çıkmış gibiydik.. Savaş korkunç bir şeydi. İnsanlar insanlıktan çıkıyordu. Bize o üç ayı yaşatanlar cephelerde, işgal ettikleri yerlerde kimbilir neler yapıyordu..

Artık Trakyalı çetecilerden kopmuştuk. Kendimizi toparlayınca, öğretmenlik isteğiyle İstanbul Maarif Nezaretine başvurduk. Anadolu her meslekten insan bekliyordu. "Doğu Trakyalı göçmen" diye, navlunlarımızı Göçmen Dairesi verdi. İnebolu'ya cephane götüren bir vapurla yola çıktık. Artık Isıova köyünün tatlı anıları, Larissa cenderesi uzaklarda kalmıştı. Özgürdük ciğerlerimizi yurdumuzun temiz havasıyla dolduruyor, kendimizi yeniden dünyaya gelmiş gibi duyumsuyorduk.

İnebolu'ya çıktığımızda, Gençler Mahfilinden Nazım Hikmet'le Vala Nurettin"in iki gün önce Ankara'ya yolcu olduklarını öğrendik. bizi getiren gemi boşaltıldıktan sonra bir Yunan kruvazörü İnebolu'yu topa tuttu.

MUSTAFA KEMAL ORDUSUNA KATILIYORUZ

Anafartalar kahramanı, doru atının üstünde tümeniyle Edirne Ayşekadın caddesinden geçerken, sonra da öğretmen okulu konferans salonunda yaptığı konuşmayla kafalarımızı, gönüllerimizi kazanmıştı. Birinci Dünya Savaşından yenik çıkan Türklüğün yaşama umudu O'ydu. Çete savaşlarıyla bir sonuca varılamayacağını, yaşayarak görmüştük. Sığındığımız Bulgaristan'da da "Kemal Paşa" adı insanları coşturuyor, yaşama dirençlerini artırıyordu Şimdi o, Anadolu'da düzenli ordusuyla bir Kurtuluş Savaşı başlatmıştı. İzmirde aynı vapura bindirildiğimiz yaralı Yunan askerleri O'nun askerlerini olağanüstü yaratıklar olarak görüyordu. Topa tutulsa da yılmayan, coşkuyla Anadoluya cephane, güç ulaştıran bir atardamardı İnebolu. Savaş sıcağı, yüzümüzü yalamaya başlamıştı.

Bölge garnizon kumandanı, "Bize öğretmenden çok, subay gerek" diyordu. Mustafa İlhan gibi teğmenler Garp Cephesine, benim gibiler de Konya topçu talimgahına gönderilecekti.

Sırt çantamdaki yiyecek giyecek kitap yükü 18 kiloydu. Ecevit Kastamonu - Çankırı yoluyla Ankara'ya geldik. Topraklarımızı, insanlarımızı yakından, içinden tanımaya başladığımız çarpıcı, düşündürücü bir yolculuktu. Hele Bulgaristan kasabalarını, köylerini oradaki yaşamı gördükten sonra..

Ankara'da kitap yükümü bizden önce gelmiş olan Edirneli öğretmen arkadaşa "savaş dönüşü alırım" diyerek bıraktım. Yükümüzü taşımak üzere önümüze katılan eşekleri Konya'ya değin yürütemedik. Sakarya Savaşı günleri yaklaşıyordu. Ara ara, top sesleri duyuluyordu. Su içmek için bekleştiğimiz bir pınar başındaki köylülerden biri: "Savaş ne kadar da yakınlaştı" deyince, "Daha iyi ya dedi öbürü, biz de yolu bitirip hemen sipere girmiş oluruz.."

Konya topçu talimgahı komutanı Sırrı Bey'in emrine girdim. Bekir Ağa pasajının yanındaki mescit, derslik olarak kullanılıyordu. Gördüğüm eğitimden sonra, takım komutanı olarak acemileri yetiştirmeye başladık. Bir ara Afyon'un Küçük köyünde Yunanlılardan elde edilen mühimmat deposunun başına getirildim sonra gene Uşak'a kıtama gönderildim..

FOÇA ERKEK NÜMUNE OKULU ÖĞRETMENLİĞİNE ATANIŞ

1921'de Cebeci'den yazdığım bir mektupta: "'Terhis edilince hayalimdeki ak okulda doğacak yeşil ve mutlu köyü yaratmaya gideceğim" diyordum. İnebolu - Ankara yolu boyunca gördüklerimin etkisi vardı bunda. O çıplak yerler gövertilmeli, o ölgün köyler canlandırılmalıydı. Böyle bir çalışmada öğretmenlere çok iş düşüyordu.

1923'te topçu teğmeni olarak terhis edildiğimde, İzmir'deydim. Öğretmen okulundan ayrılalı üç yıl olmuştu. Balkan Savaşı, Birinci Dünya Savaşı derken, ailem dağılmıştı. Emin Ağam Süveyş çölünde kalmıştı. o gayrı benim için Hicaz'dan gönderilmiş, askeri

posta damgalı İsa'nın çarmıha gerilişini canlandıran, solgun, hüzünlü bir karttı. Üzerinde boğazımda hıçkırıklar kabartan "Ferit Efendiye" seslenişi.. Yaşar Ağamın da sağ olup olmadığı belli değildi.. Babam çoktan ölmüş olmalıydı.. ferit Efendi'nin gideceği yer yoktu. Ailesi yuvası, yanmış yıkılmış vatanıydı. Milli Eğitim Müdürlüğüne verdiği dilekçede: "Askerlik, göçmenlik, Atina'da tutsaklık, savaş, nedeniyle mesleğimden uzak kaldım. Bilgilerimi tazeleyerek, kendimi yetiştirerek daha yararlı bir öğretmen olabilmem için İzmir'de bir okula atanmak istiyorum." diyordu..

Acaba yeni devlet, eğitimde nasıl bir yol tutacaktı. Halkın, köyün gücü, içinden devindirilerek topraklarımızı vatanlaştırabilecek, insanımızı kendikendini yöneten bilinçli bir toplum düzeyine ulaştırabilecek miydik.. Bulgaristan'da Isıova öğretmeninden dinledikleri, İstanbulinski hükümetinin tabanı devindirerek gerçekleştirdikleri Ferit Efendi'yi çok etkilemişti.. Yol yapımı, kanalların açılışı, ağaçlandırma, kooperatifçilik.. Öğretmeni çalıştığı en uzak yurt köşesinde bile yalnız bırakmayan Öğretmenler Birliği...

Evet, bu düşüncelerle Foça'da öğretmenliğe başladım.

MERKEZ ERKEK NÜMUNE MEKTEBİ ÖĞRETMENİ,

FERİT EFENDİ

Çok eski bir yerleşim yeri olan Foça, göz kamaştırıcı bir Ege kasabasıydı... Dantel gibi kıyılar, güzel koylar, kıyıda geçmiş dönemleri yankılandıran kale... Ama hâlâ acılarla kıvranan bir yerdi kasaba. Türk Orduları İzmir'e yaklaşırken, halka etmediklerini komamıştı rumlar. Pek çok yapı, için için tüten bir yangın yeriydi. Göç, gidenler, yitenler, ölenler... Elle tutulacak gibi yoğun bir hüzün...

Önünde kendisine büyük saygı duyduğu Cafer Tayyar Paşa'nın mektubu:

Aziz Ferit Bey,

Pek yüksek duygularınızı tasvir eden, samimi kalbinizden kopup gelen hissiyatınızı belirten hayatta bana pek büyük ve kıymettar olacak olan hitabınızı aldım. Onu birçok defa okudum. Felaketli dakikülarını hatırası olduğu için müteesir oldum. Ancak iman ve itikatımızın yavaş yavaş husule gelmekte olduğunu genç ve mütefekkir kardeşlerimizin müşahede etmekte olduklarını görmekliğimizden dolayı da mahzuz oldum. Gençlik; yüksek maneviyatların ne harikalar doğurabileceğini Anadolu'nun bugünkü vaziyetiyle gördüklerinden ve onu muhitlerine neşir ve tamime himmet ettiklerinden istikbali millet ve memleket namına da pek ziyade sevindim. İşte azizim Türk tarihi yeni baştan canlanıyor. Hasta adam daha şanlı bir tarih sayfası açıyor. Ve burada her Türk gencine düşen mühim vaziyet ruhuyle, fikriyle, vüs'ü nispetinde o tarih sayfasının bir veya birkaç satırını işgal edebilmektedir. İnşaallah, siz ve sizin gibi kıymettar genç kardeşlerimiz bugün takipetmekte oldukları meslek fikriyle bu tarih sayfalarında en kıymettar sayfa ve satırları işgal ederler. Cenabı hak, cümlemizi vatan ve millet yolunda hüsnü himmetle kamuyap eylesin duasını yad ve tizkar ederek gözlerinden öper ve cümle arkadaşlarına selam eder ve ihtiramlarımı takdim ederim.

Cafer Tayyar

Kuşağının tarihsel yerini belirleyen, okudukça kendisini düşündüren bir mektuptu. Düşmanın denize dökülmüş olması yetmiyordu. Önemli olan, toplumun yaşamında yeni bir tarihsel sayfanın açılmasıydı. Nasıl gelişecek, neler yazılabilecekti o sayfaya. Aralarına katıldığı okumasız, sarıklı, dine bağlı hocalar gözünün önüne geldikçe, içi burkuluyordu. Bir tek o, öğretmen okulu çıkışlıydı okulda. Tüm gözler üzerindeydi. Ne yapılabilirdi, bu medrese kokan ortamda. Tedirgindi. Isıova köyündeki çalışmalarını anımsayarak, derslere girip çıkıyordu.

Halifeliğin kaldırılmasına, Öğretim Birliği Yasasının çıkarılmasına (3 Mart 1924) en çok o sevinmişti. Toplumca uyanışı sağlayıcı, akılcı eğitim yolu açılıyordu işte. Ne ki, yasa çıkarmakla bitmiyordu iş, öyle engeller vardı ki uygulamanın önünde. Eski yapı, alışkanlıklar sürüp gidiyordu.

Yaşı yirmi beşti. "Gayrı başgöz edelim seni Ferit Efendi" diyenler çoğalıyordu çevresinde. Yalnızlık zordur diyorlardı. Gönüldeşlerinin girişimiyle Midilli göçmeni bir ailenin ince yapılı, güzel kızı Hüsniye ile evlendi sonunda. Yıllardır özlemini çektiği bir yuva sıcaklığına kavuşmuştu işte. Daha bir güçlü duyumsuyordu kendini gayrı.

İzmir Hakimiyeti Milliye İlkokulu'na atandı 1925'te. Okulun adı gibi, çalışma arkadaşları da daha iyiceydi izmir'de. Girişilen yenilikleri tartışıyor, coşkuyla özveriyle çalışıyorlardı. Bilgisi, başarılı uygulamaları, ilgililerin dikkatini çekmişti. Ertesi yıl ikinci sınıfı okuturken, Aydın İlköğretim Müfettişliğine atandı. Sevindirici ama, oldukça zor bir işti bu. Halkın gözünü açan, yeni değerleri yaygınlaştıran yerler olmalıydı Cumhuriyet okulları, geçmişin kalıtlarından arındırılıp yenilenmeliydi. Öncelikle kadro işiydi bu da...

"Aydın'a gider gitmez bana verilen bölgedeki köy okullarını, ilçe okullarını gezdim. Yatı okulları diye anılan köy çocukları için açılmış okullar vardı ama, oralarda okuyanlar köy çocukları değildi. Memurların, çevre önde gelenlerinin kayırılmış çocuklarıydı. Bu haksızlığa göz yumamazdım elbet. Bucak Müdürü bana sarılarak:

"Ben de senin düşüncendeyim, fakat bunlar hep yukardan, Manisa'dan, Aydın'dan geliyor ve biz buraya yerleştiriyoruz" dedi. Giriştiğim savaşım kimi çevrelerde tepkiler yaratmış. İzmir Milli Eğitim Emini Fuat Bey, beni bu tepkiden koruma gereksinimini duymuş. Batı kültürüyle yoğrulmuş aydın bir insandı Fuat Bey. Yerim değiştirildi. Balıkesir'in Susurluk Sındırgı, Kepsut ilçelerinde görevimi sürdürdüm. Orada çerkezlerle tanıştım. evlerine konuk oldum. Sındırgı'da karasakallı, uzun boylu bir adam çıktı karşıma, çantamda peynir ekmek olduğunu görünce:

"Cumhuriyet Hükümetinin ilk insanı buraya gelmiş. Bundan haberliyim. Peynir ekmeğinize ortak olacağım. Buraya gelenler, kuzu kesip yedirmemizi beklerler hep. Ben ilk kez bir Cumhuriyet müfettişinin yemeğini yiyip zevk alacağım" dedi. Ayrıca, laik eğitimin temeli sayılacak şu görüşü dile getirdi bu aydınlık yüzlü adam:

"Ecnebide filozof, Osmanlıda Bektaşi olmasaydı softalar, kitapta yazıyor diye, bir kupa suyu bize bir mecidiyeye satacaklardı. Sizin okulculuk anlayışınız, uğraşlarınız bizim anlayışımıza uygundur."

Yalnız, bir tepkiyle karşılaştım Balıkesir'de. Amacım uygulamaları dikkatle inceleyerek, karşılıklı görüşmelerle arkadaşların işleri başında yetişmelerine yardımcı olmaktı. Girdiğim derslerde not tutuyordum, Balıkesir merkez dersliklerinde. Oradaki birkaç gazetede bu not tutuşları, öğretmenin onurunu incitici sayan yazılar çıkmıştı. Çabalarımın kötü yorumlanışı çok canımı sıkmıştı. İstifa dilekçemi vererek, sonucu eklemeden İzmir'e döndüm.

Bir süre sonra gelen Balıkesir Milli Eğitim Emininin: "Aferin"li yanıtında "raporlarınızı okudum. Öğretim ve okul durumlarına ilişkin görüşlerinizin gereğini derhal yapıyorum. Görevine devam et" deniyordu.

Ama, ayrılma kararımdan dönmedim."

Hayalindeki ak okulda doğacak yeşil ve mutlu köyü yaratma, köyün gücünü devindirme ülküsü yüreğinin ateşiydi. Tabanın uyanıp bilinçlenmesi gerekli düzenlemelerin yapılmasıyla gerçekleşebilirdi halk egemenliği. Yukarıda iyi niyetle ardarda sürdürülen yenileşme girişimleri sürüyordu ama, Foça'da, Aydın'da, Balıkesir'de karşılaştıkları girişimlerin tabana yansıyamadığını gösteriyordu. Kendini yetiştirmek, daha iyi bir eğitimci olabilmek için boyuna okuyordu, mesleğiyle ilgili yayınları izliyordu. Güzel şeyler yazılıp söylenmesine karşın, köhne yapıyı değiştirici, engeleri ortadan kaldırıcı somut işler görünmüyordu bir türlü.

Derken Ankara'da ilköğretim Müfettişleri için açılan kursa çağırıldı Ferit Öğretmen. başkentin havasını soluma, kendini yetiştirme açısından güzel bir olanaktı bu. İhsan Bey, Haydar Bey gibi İstanbul Öğretmen okulu'nun değerli hocaları yönetiyordu kursu. Katılanların tümü, büyük susamışlıkla izliyordu dersleri. Dinlediklerini sarı defterlere not ediyor,tartışarak bunları uygulamaya hazırlanıyorlardı. Kurs sonunda "muvaffak olmuştur" belgesini alan Ferit Öğretmen, bu kez İzmir İlköğretim Müfettişliğine atandı.

Yeni bölgede öğretmenlerle, okullarla iyi ilişikler kurulmuştu.

"1926 Müfredat Programını İlkokul çocuklarının ve öğretmenlerinin uygulamalarıyla yoğurduk. Bu müfredattan din dersleri kal-

dırılmıştı, müfredatı yaşadığımız çevrenin taşına, toprağına, insanına,suyuna, havasına göre uygulama çabası içindeydik. Bu yoğun çalışmalarımız sırasında, Atatürk'e suikast girişimiyle kahrolduk. Yine de dirençle çalışmalarımızı sürdürüyor, her gün derstensonra iki üç saat okulda kalarak özveriyle programı daha iyi özümleme, uygulama yolları arıyor, ülke sorunlarını tartışıyorduk."

1929'da bir ekonomik bunalıma düşmüştü dünya. Çeşitli zorluklarla yaralarını sarmaya çalışan Türkiye de sıkıntılar içindeydi. İzmir İktisat kongresinde anamalcı yoldan kalkınma kararları alınmıştı ama, koşullar kararların uygulanmasına elverişsizdi. Ağırlığını koymak zorundaydı her alanda devlet. İnançlı kuvayı milliyeciler çırpınıyordu. O günlerde Cenevrede toplanan Milletlerarası Eğitim Kongresine katılacaklar arasına alınması, onur vericiydi Ferit Öğretmen için. Rahmi Balaban başkanlığında beş kişilik bir heyet Cenevreye gitti. Kurtuluş Savaşı vermiş bir ülkenin temsilcileri olarak, toplantılarda yeni eğitim çalışmalarını anlattılar, Yeni abece'den güç alarak girişilen okuma yazma seferberliği, geri kalmış bir toplumun karabilisizlikle savaşımı büyük ilgi uyandırdı. Kongrede ayrıca Prof.Adolf Feriyer, Bove ile müfredat programı uygulaması ve yeni kavramlar üzerinde duruldu. Adı geçenler, kendi özel deneme okullarının çalışmalarını açıkladılar.

Katılanların ufuklarını genişletici, yararlı bir kongre olmuştu.

Daha bir coşkuyla işine sarıldı dönüşte Ferit öğretmen.

COŞKULU YILLAR

Millet Mektepleri... "İşçiye, köylüye, hamala yeni abece'yi öğretme" Öğretmen toplantıları...

Çok çalışıyor, çok yoruluyordu ama, akşam olup da evine döndüğünde karşılaştığı sevgi dolu bakışlar, her şeyi unutturuyordu ona. Anlayışlı, özverili bir insandı karısı. Özenle hazırlanmış sofraya oturduğunda, yüreği yıllarca özlemini çektiği yuva sıcaklığıyla doluyor: "eline sağlık Hüsniyem, yemekler güzel olmuş" derken, mutluluğu soluyordu.

Ardında kalanları düşündükçe, düşlerinin gerçekleşmesi gibi bir şeydi İzmir günleri...

Gene de, Kurtuluş Savaşı bitmemiş gibi geliyordu çoğu zaman Topçu teğmenine. O savaşı engelleyen güçler, her yanda pusuda değil miydi? İzmir Suikastı girişimi, kısa bir süre sonra Menemen olayları, Cumhuriyeti savunma uğrunda canını veren eğitim kesiminin şehidi Kubilay... Hızla kendini yenilemeye çalışıyordu toplum ama, insanın değişmesi kolay mıydı? Sarığın yerini şapka almış, ne ki kafaların içi değişmemişti. Daha köklü bir şeyler yapılmadıkça...

Karısı köşede örgüsünü örerken, o da Hakikat adlı romanına eğiliyordu Emile Zola'nın. Güzel bir kitaptı. Ne iyi etmiş de çevirtip tüm okullara göndermişti bu yapıtı Bakanlık. Uyandırıcı, bilinçlendirici bir romandı öğretmenler için. Fransa'da, şunca yıl önce papaz okullarıyla laik okul arasında yaşanan kıyasıya savaşım, işlerin kolay olmadığını gösteriyordu. Volterler, Montesquiyöler yetiştirmiş bir toplumda bile...

Kimi zaman başını kitaptan kaldırıp dalıyordu. Daha da ağırdı bizdeki koşullar ve yapılması gereken birşeyler savsaklanıyormuş gibi geliyordu ona. Kentlerde kımıltı vardı ama, köylünün dirliğine el atılamamıştı hâlâ. Gene aç çıplak, gene topraksızdı insanlar...

"Devrim, okulda, derslikte alıcılıktan aratıcılığa; kulak ve ağız yolundan göz ve el yöntemine, yani medresenin telkinciliğinden sıyrılıp ulusal gizilgücün varedeceği işe, ekonominin güçlülüğüne ancak mataryellerle varır. Mataryelleri iş eğitimi ve toplumbilimleri sıralamıştır. Köy ve kent insanı her çeşit olumsuz telkinlerin sürdüğü, ortaçağın çizdiği mazlum kaderine bırakılabilir mi?"

"Geç olmadı mı Ferit?"

"Tamam Hüsniyem, kalkıyorum."

Kitabı kapatırken, kulaklarında Mark'ın sesi:

"Karamsarlığa kapılmak yok Ferit Efendi, her zaman her yerde zordur eğitimcilerin işi. Millet Mekteplerini, dersliklerde ışımaya başlayan gözleri, defterlerine yeni bilgileri çiziktirmeye çalışan küçük elleri düşün... Aydınlığa giden yola taş döşemeye devam."●

avlu

M. Özer CİRAVOĞLU

Dertler, güllerle açar
Sayısız arzular hep derinde
Dünya geçerli değil bu haznede
Bir alkış gelir geceleri

Uygun serüven, gezer abdallarla
Kucağında sevi bahçeleri
Tarih değil, gelecek muştularla

Hiç uyumadım, nabzında suretler
Kavgayı yontan karga
Dallar çoğalıyor meyvesi rengârenk
Kimse zulmetmesin
Bu yeşil avluda

bahar çocukları

Savaş MAKİLİ

yüreğimde bahar
binin salıncaklarına çocuklar
dalın gökyüzüne
çıkıp bulutlara
el sallayın
çiçekler atın
yıldızlardan
güneşi indirin yeryüzüne
ısınıp
aydınlansın
yürekler

ali yüce'nin 'yunuslama'sı

● Muzaffer UYGUNER

Ali Yüce'nin **Yunuslama** adlı kitabında son yıllarda yazdığı şiirler yer almış. Yüce, Yunus Emre'nin o derin sevgisinden yola çıkarak sevgisizliği, doğada ve toplumda görülen yozluğu içerik olarak almış; sevgi ile sevgisizlik arasındaki terslikleri şiirleştirmiştir. Sevgi, geniş anlamlı bir sözcük olarak düşünülmelidir. Öyle sanıyorum ki, bu sözün ne olduğu sorulduğunda çok değişik açıklamalar yapacaktır, yapar. Yüce'ye göre, "Kullanı kullana / Kirlettik her şeyimizi / Aşındırıp eskittik işte / kala kala bir bu kaldı / Sevgi kaldı elimizde". Sevgi, bir canlılık, güçlülük kaynağıdır. Bugün, her canlının sevgiye gereksinim duyduğu söylenmektedir. Ali Yüce de, "İnsanı sevin hayvanı sevin / Taşı sevin ki yumuşasın taş / Ağacı sevin ki çiçek açsın / otu sevin böceği sevin / Sevin de çocuklar / Neyi severseniz sevin" dizelerinde bu görüşü ortaya koyar. "Ayrıysa da dillerimiz / Aynı türküyü söyleriz" derken de sevginin türküsünü simgelemiştir.

Bir şiirinde, "Ustam bana / Güzel bir dünya yap / Kimse kimseden korkmasın / Bir sevda yap kocaman / Hepimizi kucaklasın" dizelerinde ise onun sevgi dolu kocaman yüreğinin kapsamını, içeriğini buluruz. Ama, O, bir yandan da sevgisizliğin boyattığını, insanın insanı ve doğayı nasıl yiyip bitirdiğini, kin ve düşmanlık duygularının neler yaptığını üzülerek vurgulamıştır şiirlerinde. Göklerde asker dolu uçakların uçuşu, dikenlerin özgürlüğünün gölün özgürlüğünü boğması, sömürge pazarında eskimiş görüşlerin yeniden ortaya sürülmesi ve sömürü düzeni için nelerin düşünüldüğü, barışsever cenkçilerin bile insan barsaklarını deşmeye yöneldiği onun dizelerindeki kötülük görüntülerini yansıtan örneklerdir. Ortadoğu'daki savaşların ortaya koyduğu kötü görüntüler onu üzmüştür. "Yu beni kirliceyim / Pişir beni çiğceyim / Bir uzun hece ile / Sor halimi niceyim" diye Yunus Emre'ye sığınırken bu kötü görüntülerden, sevgisizlikten, cinayetlerden duyduğu üzüntüyü dile getirir. ama, bu sığınış yalnızca kendisi için bir sığınış değildir; bu sığınış bütün insanlar, insanlık için bir sığınmadır Yunus'a. Yunus Sevgi Yılı olarak her yerde kutlanan Yunus sevgisi, Yunus Emre'nin insancıl sevgisi vıcık vıcık sözlerle anılmış, işin ruhuna, Yunus Emre'deki gerçek sevgiye varılamamıştır. Yüce'nin bu kitaptaki şiirlerinde ve bu arada "Yunuslama" adlı şiirde gerçek sevginin, Yunus Emre'nin yaşattığı sevginin derinliği ve genişliği çıkıyor karşımıza. "Salih" adlı şiirdeki kişinin sevgiden uzak, düşlerle oluşan yaşantısı dile getirilmiştir. Yaşarken sevgiden yoksunkalan insanın ölümden sonra sevgiye kavuşacağı yolundaki aldatmacaların şiiridir bu. "Dersimiz Sevgi" adlı 2 bölümden oluşan şiirinde sevginin ne olduğunu söylese de Ail Yüce'ye kim inanır, kim dinler bu sevgi dersini. "Köylü yorgun argın yoksul / Karnı aç gözü gönlü toksul"dur gene, sevgiyle yaklaşanların değil sömürü için yaklaşanların, çıkarları için yanında olanların elindedir, onların tutsağıdır. Bu, elbette yalnızca bizim ülkemizde görülen bir görüntü değildir, bütün dünyada görülen, bilinen, uygulanan bir yöntemdir. "Yu beni kirliceyim" derken, Ali Yüce, bütün insanların kirli olduğunu söylemektedir.

O, "Gök sevgi yer sevgi çalap / Senlik yok benlik yok insanız /../ Beden bedene can cana" derken geniş bir sevgi alanı düşlemektedir. Ona göre, "Biz insan cumhuriyetiyiz / Nakışız türküyüz halkız / Evrensel merhabayız". Yunus Emre'ye, "Derviş Düğünü" adlı şiirinde şöyle seslenir: "Düğünüme hoş geldin / Dost geldin Yunus Emre / Bir koca derviş geldin / Senlik benlik gütmeden / Yetmiş iki milleti / Yürekten sevmiş geldin". Ali Yüce de yetmiş iki mileti, bütün insanları seven bir kişidir. ama, bu geniş sevgi olan amaç, nezaman gerçekleşir acaba? "Isırgan Uygarlık" adlı şiirinde, bu ısırgan uygarlık karşısında "sözcük sözcük ağladım" diyor.

Ali Yüce, bu kitabındaki şiirlerinde bugünkü saptırılmış uygarlık anlayışı, sömürgecilik hortlayışı karşısında duyumsadıklarını şiirleştirmiş. Yunus Emre'nin sevgi anlayışından yola çıkarak, Karacaoğlan, Pir Sultan Abdal, Tabduk Emre, Hacı Bektaş Veli izleklerinden geçerek sevgiye ulaşmıştır. "Çıktım ozanın dağına" diyerek sevgiye, sevginin gerçeğine ulaştığını da söylemiştir.

Ali Yüce'nin bu kitabındaki şiirler hep insancıl, gerçek bir sevgiye dönüktür. Şiirlerinde sözcük sıralamalarıyla ulaştığı kendine özgü şiir düzeni pek azdır bu kitapta ve yalnızca "Yunuslama" adlı şiirinin bazı bölümlerinde görülmektedir. Bu kitaptaki şiirleri biçim yönünden çok değişiktir; dörtlü, beşli, altılı ve daha fazla dizelerden oluşan bölümler görülüyor. Halk ozanlarımızın kulandığı **Semai** türüne yaklaşan ya da onları andıran şiirler de var ("Sevmeyenler Ne Anlar", "Ustam Bana Güleç Bir Dünya Yap", "Sencik" ve "Kız Seni Bana Vermezler" adlı şiirleri gibi). Fakat, gerek bu semailerde ve gerekse öbür şiirlerinde özgür bir uyak düzeni var. Uyakları görüyoruz; ama, bunlar belirli bir düzen içinde değil, tekdüze bir uyak düzeni anlayışından uzak.

Yunuslama, Yunus Emre'nin ve onun gibi düşünüp ürünlerini bu yolda ortaya koyan sevecenlerin, herşeyi sevenlerin düşünceleri doğrultusuda yazılmış, Yunus yılında Yunus'u vıcık vıcık anlatımlar ve şiirler dışında, gerçek bir yaklaşımla ve sanatın arılığında söylenmiş kalıcı şiirlerden oluşmaktadır.●

*Ali Yüce, **Yunuslama,** şiirler, Bilgi Yayını, Ankara, 1991, 75 sayfa.*

baltık kıyısından bir masal

● **Benno PLUDRA** (Çeviren: **Anna ABAK**)

BEYAZ DENİZ KABUĞUNUN MASALI

Beyaz deniz kabuğunun masalını dinleyin. Uzun yıllar önce balıkçıların büyük açlık çektikleri bir zaman olmuş. O yıl balıkçılar, ilkbahardan sonbahara kadar hemen hemen hiç balık tutamamışlar. Ne bir ringa balığı, ne de bir yılan balığı. Üstelik kış da erken ve çetin gelmiş o yıl. Ufkun ta arkasına kadar karalar donmuş, buzlar kat kat kalınlaşmış denizde. Dışarıda, denizin açıklarında beyaz fırtınalar esmiş.

Bu böyle günler haftalar boyu sürüp gitmiş. Günlerce, haftalarca, bütün bir kötü kış boyunca. Soğukla birlikte açlık da girmiş balıkçıların kulübelerine.

Dolaplarda ekmek yapmak için un kalmamış. Şeker yokmuş. Tuz yokmuş. Tencerelerde yağ, kilerlerde et ya da sucuk hiç mi hiç bulunmaz olmuş. Kapların, fıçıların hepsi bomboş. Açlıktan uyuyamayan çocuklar, geceleri yataklarında ağlıyorlarmış.

Ama ertesi yıl sanki bir mucize olmuş: John Hagenbrink gemisiyle bütün dünyayı dolaşıp, Honolulu, Grönland ve San Fransisko'yu görmüş. Şimdi ise yurduna dönüp, yanında mutluluğu da getirmiş. Yani beyaz deniz kabuğunu!

"Bana bakın" diye balıkçılara seslenmiş John Hagenbrink, "beyaz deniz kabuğuna bakın. Dinleyin onun türküsünü! Yedi denizin türküsü var bu deniz kabuğunun içinde. Açlığınız sona erecek şimdi. İster inanın, ister inanmayın: Beyaz deniz kabuğu ilkbaharı çağıracak size. İlkbaharı, balığı ve mutluluğu.

Söylediği gibi de olmuş. Gece olunca denizin üstündeki buzlar kırılmaya, güneyden de yaşam dolu güçlü bir rüzgar esmeye başlamış. Bu güçlü rüzgar, buzları ve kışı kıyıdan uzaklaştırmış.

Daha üç gün geçmeden, tekneler ilk balıklarla eve dönmüşler: Ringa balığı, ringa balığı! Masallardaki altın ve gümüş paralar gibi hem çok, hem de parlak. Açlık ve yoksulluk zamanı bitmiş artık.

Ama denizci John Hagenbrink bir kez daha seslenmiş balıkçılara: "İşte görüyorsunuz hemşerilerim, size bu mutluluğu getiren beyaz deniz kabuğudur. O, türküsüyle çağırdı size ilkbaharı, ringa balığını ve mutluluğu. Beyaz deniz kabuğunu bizim koydaki denizle evlendireceğim. Düğün yapsın beyaz deniz kabuğu ile denizimiz, bizim kısmetimize."

Bu söylediktensonra John Hagenbrink, bir kayık alıp denize açılmış. Açıklarda bir yerde beyaz deniz kabuğunu denize bırakmış. İşte beyaz deniz kabuğu o gündür bu gündür oralarda, derinlerde durmakta; her zaman yeşil kalan koyun dibinde her yıl yine ilkbaharı, balığı ve mutluluğu çağırmaktadır.●

(Desen: Adil SALİH)

bize gönderilenler

● BÖLGENİN SESİ, P.K. 28 67201 - Karabük / ZONGULDAK
● DEVREK POSTASI,Tefen Cad. Devrek / ZONGULDAK
● EDEBİYATTA SEÇKİ, Cerrahpaşa Cad. Işık pasajı No:1/6 Aksaray / İSTANBUL
● KIRK MERDİVEN, P.K. 705 ANTALYA
● TÜRK DİLİ DERGİSİ, P.K. 118 Kadıköy / İSTANBUL
● DAMLA, P.K. 209 22100 - EDİRNE
● İNSANCIL, Mollafenari sokak Nadir Han No: 40-42 kat:5 Cağaloğlu / İSTANBUL
● YENİ ADANA GAZETESİ, P.K. 117 ADANA
● ÖĞRETMEN DÜNYASI Selânik Cad. SSK İşhanı A Blok Kat:8 No:512 06420 Yenişehir / ANKARA
● KEDİ, Şiir Seçkisi Akdeniz Kitabevi Belediye İşhanı ANTALYA
● BARTIN, Y.Çarşı Cad. Esentepe Pasajı 2-3 67400 BARTIN
● ABECE, P.K. 131 Yenişehir / ANKARA
● DAMAR, Necatibey Cad. 54/10 06440 Demirtepe / ANKARA
● BİÇEM, P.K. 646 Ulucami 16374 BURA
● BİZİM KUŞAK, P.K. 120 Ulus / ANKARA
● KARŞI, P.K. 371 06423 Kızılay / ANKARA
● EVRENSEL KÜLTÜR, Piyerloti CAd. 41-B/9 Çemberlitaş / İST.
● ÖYKÜŞİİR, P.K. 562 Kızılay / ANKARA
● ABANA, Abone Gazetesi 37970 - Abana / KASTAMONU
● TAN, Gazete Yayın İş Örgütü 38000 Priştine / YUGOSLAVYA
● KUZEYSU, kökten Kitabevi, Karadeniz Mah. Lise Cad. No:20 SAMSUN
● ŞAFAK Korai 20 69100 Komotini / GREECE
● ANADOLU EKİNİ, 2.İnkılap Sokak 27/2 06650 Kızılay / ANKARA
● MAVİ DERİNLİK Ortak Kitap 260 Sokak 8 3/7 Hatay / İZMİR
● ŞİİR DEFTERİ, Fatmakadın Sokak 10/4 Bostancı / İSTANBUL
● KUŞ, Tan'ın Aylık Çocuk Dergisi, Kuş Dergisi 38000 Priştine Basın Sarayı Kat: XV YUGOSLAVYA
● YAZIN, Mainzerlanda Str. 147/V D/6000 Frankfurt am Main 1 ALMANYA
● AÇIK ÖĞRETİM, P.K.352 06402 Ulus / ANKARA
● İLERİ, SSK İşhanı A Blok No: Z-02 Konak / İZMİR
● ISIRGAN, P.K. 63 GİRESUN
● SESLER, NIP Nova Makedonija Mito Hacıvasilev - Yasmin bb.9100 Üsküp / YUGOSLAVYA
● LITTERA, Meşrutiyet Caddesi 10 / 44 06640 Kızılay / ANKARA
● DÜNYA KİTAP EKİ, Narlıbahçe Sok. No:15 Cağaloğlu / İST.
● EŞİK, P.K.308 KAYSERİ
● ÇEVREN, Basın Sarayı Kat:XV 38000 Priştine / YUGOSLAVYA
● KIZILIRMAK, Kale Mahallesi Emek Cad. Eser Pasajı, kat:1 No:2 19100 / ÇORUM
● HARMAN, 858 Sok. No:4/703 Konak / İZMİR
● VİYA, Bağdat Cad. 148/11 Kartalmaltepe / İSTANBUL
● BİZİM GAZETE, Gazeteciler Cemiyeti Cağaloğlu / İSTANBUL
● PROMETE, P.K. 119 Yenişehir / ANKARA
● YENİ İMECE, GAziosmanpoşa Cad. No:1 Pendik / İSTANBUL
● ORSEV, (Ordu Sanatevi yayın Organı) Ordu Sanatevi ORDU
● OZAN, P.K. 01 01122 Gar /ADANA
● SEVGİ TİTREŞİMLERİ, Ayhan Uras, şiirler, Hoy Şiir Dizisi, İstanbul Aralık 1991, 79 s.
● BAĞDAŞ, Ozan Selâhattin Dündar, Şiirler, kendi yayını, Ankara 1992, 128 s.
● BAŞAK, Ozan Dündar, şiirler, kendi yayını, Ankara 1977, 64 s.
● AŞIK DERTLİ KÂZIM, Halil Atılgan, araştırma / şiirler, kendi yayını,
● AFİŞ, Sennur Sezer, Şiirler, Gerçek Sanat Yayınları, İstanbul Aralık 1991, 63 s.
● OKTAY AKBAL (Yaşamı, kişiliği, hikâyeciliği, romancılığı, deneme, anı, günce, gezi ve köşe yazarlığı, eserlerinden seçmeler) Asım Bezirci, biyografi, Altın Kitaplar Yayınevi, İst.1991, 239 s.
● BARIŞ ÜLKESİ, Mevlüt Kaplan, masallar, Özgür Eğitim Yayınlan, İzmir, 64 s.
● CIVILTI, Mevlüt Kaplan, (Ulusal bayramlar - Üniteler ve Belirli Günler İçin) Şiirler, Özgür Eğitim Yayınları, İzmir, 64 s.
● YETİM, (Bücür Osman) Öyküler, Özgür Eğitim Yayınları, İzmir, 64 s.
● NASRETTİN HOCA (Fıkralar), Mevlüt Kaplan, Özgür Eğitim Yayınları, İzmir, 64 s.
● ANILARLA ATATÜRK, Mevlüt Kaplan, Özgür Eğitim Yayınlan, İzmir, 64 s.
● TELLİ TURNA, Masallar, Mevlüt Kaplan, Özgür Eğitim Yayınları, İzmir, 64 s.
● KAHRAMAN KELOĞLAN, Masal, Mevlüt Kaplan, Özgür Eğitim Yayınları, İzmir, 64 s.
● ÖĞRETİCİ BİLMECELER, Mevlüt Kaplan, Özgür Eğitim Yayınlan, İzmir, 64 s.
● EĞİTİCİ GÜLMECELER, Mevlüt Kaplan, Özgür Eğitim Yayınları, İzmir, 64 s.
● DERS VEREN MASALLAR, Mevlüt Kaplan, Özgür Eğitim Yayınları, İzmir, 64 s.
● EN İYİSİ GÜVERCİN, Mustafa Özturanlı, şiirler, Gölge Yayınları, İstanbul Haziran 1991, 40 s.
● KARTAL GÖZÜNDE NİŞAN, Adil Yılmaz, Şiirler, Pan yayınlar, Ankara Mart 1992, 64 s.
● BOIDLAIRE, Kırk Kötülük Çiçeği (Türkçesi:Ahmet Necdet) Broy Yayınları, İstanbul Eylül 1991, 96 s.
● DİVAN BAHÇESİ / Nurer Uğurlu, Denemeler, Örgün yayınlar, İstanbu. 1992, 146 s.
● BİR AYAKLANMADIR GÜLÜŞÜN / Ali Yıldırım, şiirler (ikinci basım) Seçki Yayıncılık, Ankara Ocak 1992, 64 s.
● BİR MAYIS POLİS BAYRAMI / Muzaffer İzgü, Öyküler, Bilgi Yayınevi, Ankara, Mart 1992, 199 s.
● TARİH ÖNÜNDEKİ TÜRK, İhsan Bektaş, Uğraş Yayınlan, Trabzon, mart 1991, 86 s.
● KADINLAR ve SİYASAL YAŞAM EŞİT HAK - EŞİT KATILIM (Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Yayınları) Cem Yayınevi,İstanbul 1991 317 s.
● İSTANBUL YAZILARI / Hilmi Yavuz, Yazılar, Anadolu Sanat Yayınları, İstanbul 1991, 93 s.
● TÜRKÇE ve EDEBİYAT BİLGİLERİ / Ünsal Akpak Rıdvan Sütçüoğlu (Deneme Sınavları, Büyük Boy) Memleket Gazetecilik ve Matbaacılık İZMİR, 296 s.
● MEMLEKET ÇOCUKLARI / Nurullah Can, şiirler, kendi yayını, İstanbul 1992 (İkinci basım) 15 s.
● ÖPÜCÜK TARLASI / İsmail Gençtürk, şiirler, öyküşiir yayınları, ikinci basım, Ankara Nisan 1992, 80 s.
● POYROZ KÖYÜNDEN KÖY ENSTİTÜLERİNE, Nazif Evren, Anılar, Gündoğan Yayınları, Ankara, Nisan 1992, 150 s.
● YUSUF / Necla Işık, Öyküler, Etik Yayınevi, İstanbul Mart 1992, 69 s.
● SEVDAYLA ÇOĞALAN / İncilay, Edebiyat Gazetesi Yayınları, İstanbul, 64 s.
● DERİN ACILAR / Çetin Boğa, Şiirler, Ekin Yayınları,Ankara Mart 1992, 224 s.
● HUSUSİ SU / A.R.Yeşeren, Öyküler, Tan Yayınları, Prizren 1991, 127 s.
● SANATA ÇAĞRI, Elgiz Pamir Ay, Yazılar, Broy Yayınları, İstanbul Nisan 1992, 80 s.
● GÖKKUŞAĞINDAKİ ALACAKUŞ / Yüksel Andız, Şiirler, Etik Yayınevi, İstanbul Şubat 1992, 63 s.
● İNS-İ - NÜ / Ahmet Gök, Şiirler, Dize Yayınları, İzmir Nisan 1992, 48 s.
● USULCA / Abdülkadir Paksoy, şiirler, Anadolu Ekini Yayınları, Ankara Mayıs 1992, 63 s.
● HACIBEKTAŞ DESTANI / Abdülkadir Paksoy, Şiirler, Anadolu Ekini Yayını, Ankara Mayıs 1992, 64 s.
● AY ÜLKESİNDE DOLAŞAN SÖZLER / Ali Coşkun Hirik, Şiirler, kendi yayını ,Ankara 1992, 64 s.
● SESSİZ MUHALEFET / İbram Erdem, Öyküler, Öyküşiir Yayınları, Ankara, Mart 1992, 84 s.
● YUNUS EMRE'NİN YOLUNDAN İZİNDEN ŞİİRLER VE ARAŞTIMA / Emine Ertem, kendi yayını, İstanbul Şubat 1991, 144 s.

hayati baki

yanılsama

sunduğum ateşi bilmedi balkıyan su ölü beden
kuşlar nereye gider nereye bakar gökyüzü
imdi hangi yalnızlıktadır yüzüm
ağzım hangi öpüşü anımsar
neden kırılır ışığım
aynam arar gölgesini

ey güneşin gözlerindeki çocuk. ey umut
kış geldi üşüdüm. üşüdü şiirin kanı
üşüdü sözcüklerin elleri yaşamın anlamı
baktım baktım bakamadım gördünüz işte,
kördünüz sessizlikte, biz ey çocuk
bir avuç karanfildik gecede

ey yanılsama: acemiliğimizin yanlış kardeşi
ışığı emen kuyu, gerçeğin öteki yüzü ve eylül.
unutup unutup alıştığımız ölüm: ey yanılsama
bir aşiret gibi içimizde
küllenen

ateş. kül ve öfkeden damıtılmıştır,
gül ve hüzne dokunmuştur çeliğin sesi.
yine de sunduğum ateşi bilmedi balkıyan su ölü beden
kuşlar gitti, gökyüzü kör, ayna gölgesiz
ağzım öpüşsüz kaldı

kül gül değil bil(e)medim.

İsteme Adresi:
Gerçek Sanat Yayınları, P. K. 935 - Karaköy / İSTANBUL

yüzümdeki dudak izi

Ahmet UYSAL

Artık yeni adlar bulmalıyım sana da
Ey adı şiir olan yalnızlık

Sen ki sözcükler
Kuşanıp düştün ardıma

Bir bulutun aşkla
Yüklü göğsü oldun avuçlarımda

temmuzlara sığınmışken
Eylüllere savurdun beni

Ey adı şiir olan yalnızlık
Yüzümdeki dudak izi ülkemin

yalnız çiçek

betül tarıman

kapı aralığına oturdum
ayaklarım eşikte
kollarımla sardım dizlerimi
sense yalnız çiçek
bir köşede öylece
boynunu bükmüş
ve sanki küskünsün kendine
rengin sararmış
yaprakların nemli
kurumuşsun mevsimi geçmiş gibi
oysa bir çocuk
bir kalem elinde
seni çizecekti
beyaz defterine.